

VYSOKÁ ŠKOLA POLYTECHNICKÁ JIHLAVA

Katedra cestovního ruchu

**Podmínky v kraji Vysočina v rámci CR pro osoby
pohybující se pomocí kompenzačních pomůcek**

Bakalářská práce

Autor: Iveta Moravcová

Vedoucí práce: Mgr. Eva Horňáková

Jihlava 2010

Anotace

MORAVCOVÁ, I. Podmínky v kraji Vysočina v rámci CR pro osoby pohybující se pomocí kompenzačních pomůcek.

Bakalářská práce se skládá z části teoretické a z části praktické. Teoretická část je zaměřena na seznámení čtenáře s charakteristikou tělesných postižení, s vývojem vztahu společnosti k těmto osobám v průběhu let, s rehabilitací a péčí o takto handicapované osoby, s osobní asistencí a kompenzačními pomůckami. Dále je čtenář seznamován s památkovými objekty v kraji Vysočina, především s hrady, zámky, muzei a galeriemi.

Praktická část je zaměřena na zmapování bezbariérového přístupu v objektech na Vysočině pomocí dotazníku. Na základě tohoto šetření, dále pak emailové korespondence a řízeného rozhovoru s panem Jonákem byla vytvořena nabídka CR pro osoby upoutané na invalidní vozík.

KLÍČOVÁ SLOVA

Tělesné postižení, kompenzační pomůcky, bezbariérový přístup objektu, osobní asistence

Annotation

MORAVCOVÁ, I. Conditions in tourism in Vysočina region applicable for persons who can move by the help of a compensation aid.

The thesis consists of two parts: theoretical and practical one. The first part introduces the reader to characteristic of handicaps, development of the relationship of the society and these people along the years, habilitation and care for the handicaps, personal assistance and compensation aid. Next the reader gets to know listed buildings in Vysočina region, especially castles, museums and galleries.

The second part focuses on surveying wheelchair accesses in properties in Vysočina. On the basis of this survey followed by guided interview and mail correspondence with Mr. Jonák a new tourism offer was made for people on the wheelchairs.

KEY WORDS

Handicap, Compensation aid, Wheelchair access, Personal assistance

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí bakalářské práce Mgr. Evě Hornákové za odborné vedení a za podporu a trpělivost při jejím zpracování. Velký dík patří panu Jindřichu Jonákovi, který mi poskytl potřebné informace a pomoc, díky kterým jsem měla možnost lépe proniknout do problematiky vozíčkářů.

Závěrem bych ráda poděkovala pracovníkům památkových objektů na Vysočině, kteří mi věnovali svůj čas a vyplnili dotazník, na základě kterého mi bylo umožněno zmapování bezbariérovosti památek v regionu a vytvoření několika výletů.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracoval/a jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušil/a autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů, v platném znění, dále též „AZ“).

Souhlasím s umístěním bakalářské práce v knihovně VŠPJ a s jejím užitím k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě VŠPJ .

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje **AZ**, zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že VŠPJ má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **s o u h l a s í m** s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědom/a toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠPJ, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených vysokou školou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše), z výdělku dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence.

V Jihlavě dne

.....

Podpis

Obsah

1 ÚVOD A CÍL PRÁCE	9
2 TEORETICKÁ ČÁST	11
2.1 Vývoj vztahu společnosti k tělesně a zdravotně postiženým.....	11
2.1.1 Stadium represivní	11
2.1.2 Charitativní přístup	12
2.1.3 Humanistický přístup	12
2.1.4 Rehabilitační přístup	12
2.1.5 Preventivně-integrační přístup	13
2.1.6 Inkluzivní přístup	13
2.1.7 Shrnutí.....	13
2.2 Zdravotní postižení obecně	14
2.2.1 Zdravotní postižení a handicap	14
2.2.2 Příčiny zdravotních postižení.....	14
2.2.3 Adaptace na zdravotní postižení	14
2.2.4 Psychologická problematika zdravotně postižených	14
2.3 Klasifikace tělesných postižení	15
2.3.1 Vrozená tělesná postižení	15
2.3.2 Získaná tělesná postižení	16
2. 4 Kompenzační pomůcky	20
2.4.1 Invalidní vozíky	20
2.4.2 Hole a berle	21
2.4.3 Chodítka.....	21
2.5 Osobní asistence	22
2.6 Pojem rehabilitace	23
2.6.1 Léčebná rehabilitace	23
2.6.2 Výchovně-vzdělávací rehabilitace	24
2.6.3 Sociální rehabilitace.....	24
2.6.4 Pracovní rehabilitace.....	24
2.6.5 Psychologická rehabilitace	24
2.6.6 Technické služby	25
2.6.7 Právníkové služby	25
2.6.8 Ekonomické služby.....	25

2.7 Léčba a péče o tělesně postižené	26
2.8 Rehabilitační zásady	27
2.9 Cestování zdravotně postižených dopravními prostředky.....	27
2.9.1 Individuální doprava	28
2.9.2 Městská hromadná doprava	28
2.9.3 Dálková hromadná doprava	28
2.10 Architektonické bariéry	29
2.11 Památky Vysočiny.....	30
2.11.1 Hrady a zámky	30
2.11.2 Muzea a galerie	36
2.11.3 Shrnutí.....	40
3 PRAKTICKÁ ČÁST	41
3.1 Vyhodnocení dotazníku	42
3.2 Vytvoření nabídky CR pro osoby upoutané na invalidní vozík	51
3.2.1 Výlet č. 1: Jihlava	52
3.2.2 Výlet č. 2: Třebíč a okolí – dvoudenní výlet	56
4. ZÁVĚR	65
 SEZNAM LITERATURY	
SEZNAM OBRÁZKŮ	
SEZNAM GRAFŮ	
SEZNAM PŘÍLOH	

1 Úvod a cíl práce

Sám název bakalářské práce „Podmínky v kraji Vysočina v rámci CR pro osoby pohybující se pomocí kompenzačních pomůcek“, jasně vystihuje, čeho se obsah bude týkat. Dle mého subjektivního pohledu je tato problematika v dnešní, již velmi pokročilé době, velice zanedbávaná.

Většina lidí, netvrdím, že všichni, pokud jsou zdraví a mají zdravé své blízké, toto neřeší. Čím dál víc přibývá jedinců, kteří myslí jen na sebe samotné a nemají potřebu uvědomovat si nepřízeň osudu osob, které jsou odkázány pouze na pomoc ostatních, popřípadě kompenzačních pomůcek. I já sama musím přiznat, že jsem se tímto tématem nikdy nezabývala. Z velké části je to způsobeno tím, že nejsem osoba pohybující se právě pomocí zmiňovaných kompenzačních pomůcek. Bohužel až nyní, když byla na tuto problematiku navázána řeč v souvislosti s touto bakalářskou prací, jsem si uvědomila, jak jsou lidé s handicapem opomíjeni celkově, tím spíše v souvislosti s cestovním ruchem.

Handicap jako takový omezuje nebo znemožňuje plnění úloh, které jsou pro jiné osoby naprosto běžné. Z tohoto důvodu je třeba dostatečně pracovat na tom, aby lidem s jakýmkoliv handicapem bylo pomáháno, a to v té největší možné míře. Je třeba si uvědomovat, že těmto lidem by měla být věnována daleko větší pozornost, než která skutečně věnována je. A co se týče cestovního ruchu, tam obzvlášť. Vždyť plno aktivit si člověk upoutaný na invalidní vozík musí odepřít, ať už se jedná o běh, jízdu na kole, atd. Těch aktivit je samozřejmě spousta. Z toho důvodu jsem přesvědčená o tom, že právě aktivity, které těmto jedincům chybí, je třeba doplnit aktivitami jinými.

Dostatek aktivit vede k tomu, že osoba, která je odkázaná na invalidní vozík, nemá tolik času přemýšlet o svém postižení a může se tak věnovat smysluplnějším činnostem a rozvíjet svou osobnost, ať už jakkoliv. Zajisté je lepší, když člověk na vozíčku vyplní čas se svými blízkými, než nečinně sedět a přemýšlet sáhodlouze o tom, proč právě on musel být připoután na invalidní vozík. Tyto myšlenky je třeba potlačovat a nenechávat se jimi pohlcovat. Přebytek negativního myšlení, zvláště pak u těchto jedinců, může vést například k sebevraždě či naprosté destrukci osobnosti, která zajisté v této osobě je, jen je třeba jí nerozvíjet a nepodporovat. Zejména tedy rodina a blízcí přátelé by se měli vehementně snažit o to, aby měl dotyčný co nejvíce aktivit, kterým by se často a hlavně rád věnoval.

A právě aktivity, kterých by pro tyto osoby mělo být dostatek, jsou výlety. Domnívám se, že nejruznější cesty kamkoliv, ať už je to zámek, hrad, stezka či představení, můžou dávat těmto indisponovaným osobám dostatečně velký smysl života. Zároveň vyplní svůj volný čas a rozvíjí tím své zkušenosti a znalosti, které jsou v dnešní době nezbytné pro fungování ve společnosti. Je však třeba, aby subjekty cestovního ruchu na tyto osoby nezapomínaly a tvořily jim čím dál lepší podmínky pro fungování v cestovním ruchu. Lidí s tělesným postižením přibývá, proto je nutné jim tvořit lepší prostředí pro to, aby mohli plnit svůj čas stejnými aktivitami, jako ostatní.

Česká republika je nesmírně zajímavá, co se kulturních a historických památek týče. Ať už naši občané či cizinci neustále obdivují krásu naší země. Důkazem je mimo jiné také spousta památek kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Co se památek týče, samotná Vysočina, na kterou je tato práce zaměřená, se rozhodně nemá za co stydět, naopak. V tomto regionu je spousta objektů k obdivování a domnívám se, že připravit jedince na vozíku o možnosti podnikat do těchto lokalit cesty, by nebylo správné. Naopak je třeba jim tyto možnosti neustále rozvíjet, jelikož jsou pro handicapované lidi v cestovním ruchu ještě velké mezery.

Narovinu se častokrát divím, jak se s penězi v našem státě zachází a na jaké účely jsou používány. Nicméně investování finančních prostředků právě do zlepšování podmínek v rámci cestovního ruchu pro osoby pohybující se pomocí kompenzačních pomůcek bych naprosto uvítala. Zásadní je, aby tito lidé naprosto bez problémů zapadali do společnosti a čím dál méně se setkávali s tím, že něco nejde díky jejich indispozici.

Cílem práce je tedy především zmapování památkových objektů na Vysočině, a na základě toho pak vytvoření několika typů na výlet pro osoby pohybující se pomocí kompenzačních pomůcek. Už teď si ale troufám říci, že to nebude snadný úkol.

2 Teoretická část

2.1 Vývoj vztahu společnosti k tělesně a zdravotně postiženým

V závislosti na struktuře společnosti, na stupni myšlení, morálky a norem společenského života se vyvíjel vztah lidí ke zdravotně postiženým jedincům. Tento vztah byl v jednotlivých obdobích a v jednotlivých zemích různý, a to podle původu a sociálního postavení postižených osob. Ve vývoji lidské společnosti je možno charakterizovat několik stádií. (Renotírová, 2002, s. 9)

2.1.1 Stadium represivní

Nejstarší lidské společenství nemělo vytvořené pevné mravní zásady. Za samozřejmé, správné i dobré se považovalo to, co udržovalo a posilovalo životaschopnost skupiny. Za zlé a nesprávné zase to, co ji nějak ohrožovalo či oslabovalo. Šlo především o snahu zachovat rodinu, rod či kmen, která určovala osud oslabených, nemocných a postižených jedinců. Společenské skupiny se těchto jedinců téměř vždy zbavovaly fyzickou likvidací, vyloučením nebo opuštěním.

Fyzickou likvidací se rozumí násilné usmrcování tělesně postižených či nedostatečně vyvinutých dětí bezprostředně po jejich narození. Tyto praktiky byly běžné po celé antické období. V Řecku k fyzické likvidaci tělesně postiženého novorozence měl plnou moc jeho otec. Ve Spartě zase byly tyto děti ponechávány v horách, kde umíraly v důsledku hladu či jako oběti dravé zvěře. V Římě měl otec právo dítě nepřijmout z důvodu postižení nebo narození v nepříznivý den. K rozhodnutí o usmrcení dítěte stačil souhlas rady, která byla složena z pěti sousedů. Tyto děti byly pak utopeny, odloženy na ulici, v lese nebo u tzv. mléčného sloupu. V případě, že se někdo odloženého dítěte ujal, stalo se jeho otrokem a často bývalo ještě více znetvořeno, aby při žebrotě vzbuzovalo co největší soucit.

Ani řada starověkých národů se nechovala k tělesně postiženým dětem lépe. Kartagiňané se jich zbavovali utopením v moři, Indové, Číňané a Skýtové zase v řekách. V případě severských národů se tělesně postižení jedinci často stávali obětmi rituálních obřadů. V mytologii germánských národů byli tělesně postižení považováni za démony. Fyzická likvidace tělesně postižených se vyskytla i ve středověku, kdy byli tito jedinci označováni za „zplozence d'ábla“ a nemají tak právo na život.

Kočovné národy tělesně postižené osoby neusmrcovaly, ale ponechávaly je na dřívějších sídlištích, kam jim byla dodávána určitá zásoba potravin a vody. Ani to však zpravidla neodvrátilo jejich brzké úmrtí.

I v současné době existují jisté formy segregace. Příkladem jsou některé africké a asijské oblasti, ve kterých po vypuknutí nakažlivých onemocnění jsou nemocní vyváženi na vyhrazená místa, kam jim je donášeno jídlo a další věci potřebné pro život. (Renotírová, 2002, s. 9 – 10; Slowík, 2007, s. 12)

2.1.2 Charitativní přístup

Charitativní přístup je typický především pro křesťanský středověk, kdy postoje ochrany a pomoci nemocným a postiženým osobám přichází především ze strany církve. Jsou zakládány klášterní špitály, hospice či řeholní řády s orientací na péči o tyto tělesně postižené jedince. (Renotírová, 2002, s. 10 – 11; Slowík, 2007, s. 13)

2.1.3 Humanistický přístup

Jedná se o období novověku spolu s renesancí a osvícenstvím. V této době dochází ke zkoumání tělesné struktury a funkce. Díky celkovému rozvoji vědeckého poznání a medicíny se objevuje programová péče o osoby s handicapem se specializací na různé druhy postižení. Osobnost člověka zde začíná být chápána více komplexně. Jsou zakládány ústavy, školy a řada z nich existuje na původním místě dodnes. (Renotírová, 2002, s. 11; Slowík, 2007, s. 13)

2.1.4 Rehabilitační přístup

Období přelomu 19. a 20. století bylo charakteristické propojováním léčby s výchovou a vzděláním. U nás se spíše jedná až o 80. léta minulého století. Snaha o rehabilitaci handicapovaného člověka pro život v běžné společnosti byla velice pokroková, ale měla a stále má i stinné stránky. Osoby, které nejsou schopny rehabilitovat se dostatečně za určitou dobu a v očekávané míře, jsou umístěny do ústavního zařízení.

(Slowík, 2007, s. 13 – 14)

2.1.5 Preventivně-integrační přístup

Po 2. světové válce dochází k zaměření na prevenci vzniku postižení, objevují se snahy předcházet riziku narození dítěte s vrozenou vadou či poruchou. Začínají se také hledat cesty k maximální možné integraci znevýhodněných osob zpět do společnosti.

(Slowík, 2007, s. 14)

2.1.6 Inkluzivní přístup

Inkluzivní přístup lze charakterizovat jako přirozené začleňování handicapovaných osob do běžné společnosti, tzn. jejich nevyčleněním z běžné populace. (Slowík, 2007, s. 14)

2.1.7 Shrnutí

S rozvojem medicíny a změnami v sociálním chápání dochází ke zmírnění negativního přístupu k nemocným. I tak se dnes setkáváme s projevy všech přístupů společnosti k lidem se zdravotním postižením, které v minulosti převládaly.

Handicapované osoby jsou i v současné době od dnešní společnosti izolovány. To se projevuje například v pracovním prostředí, kde v důsledku jejich postižení dochází k určité diskriminaci.

Díky uspěchanému způsobu života si dnes každý spíše hledí sám sebe a od problémů druhých se distancuje. Přesto se v řadě případů na tělesně postižené osoby nezapomíná. Jsou pořádány nejrůznější benefiční koncerty a akce doprovázené sbírkami s cílem pomoci zlepšit kvalitu života osob s handicapem. Vznikají další a další ústavy za účelem tyto osoby co nejlépe začlenit zpět do společnosti. Dochází k postupnému odstraňování bariér, které jim znesnadňují život.

Nezbývá nám tedy nic jiného než doufat, že do budoucna budou spíše převládat pozitivní postoje k osobám s handicapem nad těmi negativními.

2.2 Zdravotní postižení obecně

2.2.1 Zdravotní postižení a handicap

Zdravotní postižení představuje určitou odchylku ve zdravotním stavu člověka, která ho omezuje v pohybu, kvalitě života a jeho celkovém uplatnění ve společnosti.

Handicap představuje sociální znevýhodnění člověka v důsledku zdravotního postižení. To se projevuje v některé oblasti společenského života. Zdravotně postižený člověk nemusí mít nutně handicap. [1]

2.2.2 Příčiny zdravotních postižení

K nejčastějším příčinám zdravotních postižení patří dědičnost, nehoda, úraz či nemoc. Dále se jedná o příčiny vzniklé v prenatálním období, kdy je postižení způsobené léky, drogami či alkoholem a příčiny vzniklé v perinatálním období, kdy je postižení způsobené komplikovaným porodem. [1]

2.2.3 Adaptace na zdravotní postižení

Každé postižení ovlivňuje celou osobnost včetně pracovního a sociálního uplatnění.

Postižený člověk se musí dané situace přizpůsobit. Adaptace má několik fází:

1. *fáze latence*, kdy člověk leží v nemocnici, nezná přesný rozsah svého postižení a věří v uzdravení,
2. *fáze pochopení*, kdy člověk prochází léčením, rehabilitacemi a uvědomuje si, že nedochází ke změně jeho stavu,
3. *fáze postupné adaptace*, kdy se člověk smiřuje s postižením a hledá řešení své situace například v podobě kompenzačních pomůcek. [1]

2.2.4 Psychologická problematika zdravotně postižených

Zdravotní postižení ovlivňuje celou osobnost člověka. Důsledky jsou u každého postižení různé, záleží na mnoha faktorech, například na povaze člověka či na kvalitě prostředí, ve kterém se pohybuje. Postižený člověk velice citlivě vnímá reakce rodiny a společnosti. Proto je důležité, aby se blízké osoby těchto jedinců vzniklé situaci postavily čelem a byly jim oporou. [1]

2.3 Klasifikace tělesných postižení

Tělesné postižení znamená vždy určité pohybové omezení, které představuje určité obtíže při vykonávání každodenních činností. V dětství děti pocítují obtíže při hrách, jídle, oblékání, ve škole pak při vyučování a v dospělém věku je tělesně postižený omezen při pracovních činnostech. Tělesná postižení se nejčastěji dělí na vrozené, získané po nemoci a získané po úraze. (Renotiérová, 2002, s. 30)

2.3.1 Vrozená tělesná postižení

Vrozené vady vznikají zpravidla během prvních týdnů těhotenství poruchou vývoje zárodku. Jedná se například o infekční onemocnění matky v počáteční fázi těhotenství, parazitní onemocnění, psychická traumata, toxický vliv chemikálií či léků, které jsou užívány v době gravidity bez doporučení lékaře, komplikované porody, atd. (Renotiérová, 2002, s. 30, 31)

K vrozeným tělesným postižením patří například:

Poruchy tvaru lebky (kraniostenóza) – jsou způsobené předčasným srůstem lebečních švů. Kraniostenóza se léčí chirurgicky, kdy cílem je odstranění tohoto srůstu. V případě opožděného zákroku může dojít k poškození mozku a k trvalým poruchám motorických a psychických funkcí.

Poruchy velikosti lebky – příčinou této poruchy bývají vrozená onemocnění centrálního nervového systému. Rozlišujeme makrocefalus, což je nadměrná velikost hlavy a mikrocefalus, kdy je hlava výrazně malá.

Rozštěpy – rozlišujeme několik rozštěpů. Patří sem rozštěp lebky, rtu, čelisti, patra či páteře.

Amélie – jedná se o vrozené úplné nevyvinutí končetin.

Dysmélie – představuje vrozenou tvarovou vývojovou odchylku končetin.

Arachnodaktylie – jde o mimořádně dlouhé a tenké prsty.

Nanismus – trpasličí vzrůst, který vzniká nedostatkem růstového hormonu.

Dětská mozková obrna (DMO) – jde o poruchu hybnosti a vývoje hybnosti na základě poškození mozku před porodem, při porodu či v nejranějším dětství, zpravidla do jednoho roku.

Etiologické faktory postižení bývají různé a často dochází k jejich kombinaci:

- příčiny prenatalní (předporodní) – vznikají v důsledku infekční nemoci matky, toxickými vlivy různých chemických látek, úrazem matky, dědičností atd.,
- příčiny perinatální (porodní) – patří sem například dlouhotrvající porod, asfyxie novorozence či užití množství anestetik,
- příčiny postnatální (poporodní) – důsledkem bývají různé infekce, úrazy hlavy, hnisavé záněty středního ucha apod.

Rozlišujeme dvě formy dětské mozkové obrny:

- forma spastická, která se člení dále na formu diparetickou, hemiparetickou a kvadraparetickou,
- forma nespastická členěná na formu dyskinetickou a hypotonickou.

V poslední době dochází k nárůstu postižených dětí mozkovou obrnou a DMO se tak stává jedním z významných problémů v dětské neurologii a léčebné rehabilitace. (Renotírová, 2002, s. 31 – 34)

2.3.2 Získaná tělesná postižení

Mezi příčiny získaného tělesného postižení patří deformace, úrazy a řada nemocí.

2.3.2.1 Deformace

Deformace je charakteristická nesprávným tvarem některé části těla, jejíž příčinou nejčastěji bývá jeho nesprávné držení, které se časem stává návykové. Jedná se především o ortopedické vady páteře, mezi které patří některé druhy skolióz a kyfóz.

Příčiny vadného držení těla se dělí na vnitřní a vnější. Mezi vnitřní příčiny patří například vlivy růstové, dědičné či nerovnoměrnost ve vývoji a růstu dítěte. Do vnějších příčin patří nedostatek pohybu, obezita, předčasné posazování kojence atd. (Renotírová, 2002, s. 37 – 39)

2.3.2.2 Tělesná postižení po úraze

Jedná se o postižení, která vznikla důsledkem úrazu způsobeným například sportem či dopravní nehodou. Následkem těchto úrazu pak bývá částečná nebo úplná imobilita člověka.

Úrazové onemocnění mozku a míchy

Patří sem:

- Otřes mozku (komoce) – který vzniká důsledkem tupého nárazu na lebku či například při pádu na hýždě, kdy dojde k přenesení vyvolávající síly. Otřes mozku bývá zpravidla bez následků, v některých případech se však mohou na určitou dobu objevit bolesti hlavy, závratě, výpadky paměti, vrávorání při chůzi, poruchy spánku apod.
- Zhmoždění mozku (kontuze) – může vzniknout například jako následek dopravní nehody, střelného poranění apod. V případě, že jedinec úraz přežije, zůstávají mu trvalé následky, mezi které patří ochrnutí levostranných či pravostranných končetin, dvojité vidění, různé duševní poruchy.
- Zlomeniny obratlů – ve většině případů mají za následek poškození míchy, a to především v oblasti krční páteře nebo na přechodu mezi hrudní a bederní páteří. Příčinou jsou úrazy způsobené při pádu z výšky, při dopravní nehodě či sportu.

Úrazové poškození periferních nervů

K nejčastějším příčinám porušení nervů patří úraz. Kromě toho může dojít k poškození v důsledku zánětlivých onemocnění, toxických či metabolických příčin.

Rozlišujeme tři stupně poškození periferního nervu:

- Neuropraxis – je nejlehčím stupněm poškození, kdy dochází pouze k dočasnému ochrnutí svalů.
- Axonotmesis – jde o těžší stupeň úrazového poškození, kdy jeho důsledkem dochází k přerušení střední osově části nervu, což má za následek přechodnou ztrátu spojení svalů s nervem a dochází ke vzniku chabé obrny.

- Neurotmesis – je nejtěžším stupněm poškození. Jde o úplné přerušení nervu a dochází k tomu, že končetina bezvládně visí.

Amputace

Jedná se o umělé oddělení části orgánu, části či celé končetiny od ostatního organismu. Amputace může být důsledkem úrazu, cévního onemocnění, zhoubného nádoru či otravy.

Rozlišujeme několik typů amputací:

- Exartikulace, kdy se amputace provádí přímo v kloubu.
- Amputace primární, která se provádí ihned při úrazu nebo těsně po něm a rána je ošetřena na chirurgickém oddělení dodatečně.
- Amputace sekundární se provádí až po určité době od úrazu či nemoci, kdy se vyčkávalo na průběh léčení.
- Amputace terciální, ke které dochází po pečlivém uvážení kdykoliv později.

V současné době jsou amputované části těla nahrazovány různými protézami či technickými pomůckami. (Renotírová, 2002, 40 – 43)

2.3.2.3 Tělesná postižení po nemoci

Patří sem například:

Revmatická onemocnění

- Akutní revmatismus, který v dětském věku, kromě postižení hybnosti, může být i hlavní příčinou srdečních onemocnění. Příčinou onemocnění bývá streptokoková infekce skupiny A, která postihuje především děti mezi 5. a 15. rokem života. Z hlavních příznaků nemoci lze jmenovat postižení kloubů, srdce, mozku a vyrážku na kůži.

Nejzávažnějším projevem nemoci může být revmatický zánět srdce, který dítě může trvale poškodit a někdy může způsobit i smrt.

- Vleklý kloubní revmatismus může způsobit omezení hybnosti či úplnou kloubní ztuhlost. Při opožděné nebo nesprávné léčbě dochází k těžkým deformitám horních a dolních končetin. U horních končetin se jedná o sníženou uchopovací schopnost ruky drápovitým postavením prstů a chybným postavením palce. V případě dolních končetin dochází k deformitám v kolenou, které ztěžují chůzi i stání.

Dětská infekční obrna

Příčinou této nemoci je jeden z nejmenších virů vejčitého tvaru, který napadá nervové buňky. Důsledkem jsou záněty míšních nervových buněk a ve většině případů dochází k nenapravitelnému poškození. Dochází k degeneraci svalů a ztrátě hybnosti.

Fáze nemoci:

1. Chřipkové období – dítě trpí horečkou, zánětem nosohltanu a průdušek, bolestmi hlavy, případně i zvracením a průjmy. Tyto příznaky trvají 3 – 4 dny.
2. Období klidu – trvá 2 – 9 dnů. V tomto období je velice důležité, aby nemocný byl v klidu na lůžku, jelikož by mohlo dojít k těžkým ochrnutím nebo i k úmrtí.
3. Podráždění mozkových blan – je dalším vývojem nemoci. Nemocný má ztuhlou šíji, bolesti hlavy, objevuje se mravenčení v končetinách, slabost, malátnost apod. Tato fáze nemoci trvá několik hodin až dní a následně se objevuje obrna.
4. Obrny – končetiny jsou nestejně ochrnuté, v různém stupni může být ochrnuté také břišní a zádové svalstvo.

Myopatie (progresivní svalová dystrofie)

Toto onemocnění vzniká na základě dědičných a metabolických poruch, jde o primární svalové onemocnění. Dochází k němu nejčastěji v dětství, méně často v adolescenci a v dospělosti se objevuje jen vzácně.

V důsledku onemocnění dochází k postupnému rozpadu svalových vláken. Ze začátku nemoci mobilita snížena nebývá, ale je snížena svalová síla. Postupně dochází k oslabení hybnosti podle toho, které svalové skupiny jsou zasaženy. V pokročilém stádiu nemoci dochází k tomu, že se nemocný již nepostaví a je trvale odkázán na vozík či lůžko. (Renotiérová, 2002, s. 43 – 46)

2. 4 Kompenzační pomůcky

Jde o prostředky zdravotnické techniky, které kompenzují omezení pacientů vyplývající např. z choroby, poruchy nebo stárí.

Mezi kompenzační pomůcky používané tělesně postiženými patří především invalidní vozík, který může být buď mechanický, nebo elektrický. Další pomůckou jsou berle a různé hole a dále pak chodítka. (Votava a kolektiv, 2003, s. 137 – 139)

2.4.1 Invalidní vozíky¹

Jedná se o běžnou pomůcku při dočasné nebo trvalé neschopnosti chůze. Vozík může být mechanický, elektrický, nebo motorový.

Mechanický vozík je základním typem, který je běžně dostupný pro každého s omezenou či nemožnou chůzí. Vozík je ovládaný vlastní silou a vyhovuje více než 90 % uživatelů. Skládá se ze čtyř kol, kdy velká kola jsou umístěna vzadu a jsou opatřena hnacími kruhy, kterými se vozík pohání. Menší kola jsou umístěna vpředu a umožňují zahýbání vozíku. Vozík je opatřen brzdami a dále pak postranními opěrkami a opěrkami chodidel, které bývají odnímatelné z důvodu snadnějšího přesunu z vozíku do auta, na postel či toaletu.

Sedadlo je umístěno nad těžištěm, kdy vozíčkář se při záklonu a zabrání oběma hnacími kruhy vpřed postaví na zadní kola, na kterých dokáže udržet rovnováhu. To je důležité například pro nájezd na okraj chodníku. Vozík může být ovládán také doprovázející osobou prostřednictvím držadel, připevněných k hornímu okraji opěrky zad.

Co se parametrů vozíku týče, jsou přizpůsobované individuálně rozměrům uživatele. Jde především o šířku sedačky a tím i celého vozíku. Výška sedačky bývá zpravidla 50 cm nad podlahou.

Existují také odlišné typy mechanických vozík, které mají oproti základnímu typu určité rozdíly. Patří sem vozíky s velkými koly umístěnými vpředu. Tyto vozíky užívají pacienti například po poliomyelitidě (pacienti s oslabeným trupovým svalstvem). Vozík umožňuje lepší pohyb po bytě a přejíždění prahů, nedá se však sklopit na zadní kola a přední velká kola překáží při přesunech.

¹ viz obrázek č. 1, příloha 3

Odlišným typem je také vozík s pákovým poháněním vyhovující některým osobám s DMO, které mají horší úchop a koordinaci pohybů.

Dalším typem je vozík, který má na hnacích kruzích výstupky. Tento typ je užívaný osobami neschopnými provést úchop.

Posledním typem je vozík, který má oba hnací kruhy na jedné straně sloužící lidem, kteří pohání vozík jednou rukou.

Elektrické a motorové vozíky se používají v případě, kdy postižený nedokáže pohánět vozík vlastní silou.

Elektrický vozík se převážně vcelku, je neskladný a ovládá se pomocí vypínače a páky, sloužící buď pro levou či pravou ruku. V případě, že ovládání rukou není možné, lze předepsat ovládání například bradou.

Vozíky s benzinovým motorem pro individuální dopravu představují alternativu motocyklů. Jde zpravidla o trojkolky či čtyřkolky, umožňující jízdu terénem a mohou být využity také jako malé traktory. Na rozdíl od elektrických vozíků nejsou tyto motorové hrazeny pojišťovnou. (Votava a kolektiv, 2003, s. 140 – 142)

2.4.2 Hole a berle²

Patří sem vycházková hůl, která je nejjednodušší a opíráme se o ni dlaní nepevně horní končetiny. U francouzské hole se kromě dlaní opíráme také o předloktí pod loktem.

Posledním typem jsou podpažní berle, kdy se celé tělo opírá celou vahou o vrchol berle v podpaží. (Votava a kolektiv, 2003, s. 139)

2.4.3 Chodítka³

Jsou tvořena rámem se čtyřmi opěrnými body, kdy je pacient uprostřed a opírá se dlaněmi obou rukou. (Votava a kolektiv, 2003, s. 139)

² viz obrázek č. 2, příloha 3

³ viz obrázek č. 3, příloha 3

2.5 Osobní asistence

V České republice byli průkopníky v osobní asistenci vozíčkáři. S osobní asistencí začala Pražská organizace vozíčkářů, která je českým centrem Evropského hnutí sebeurčujícího života a prosazuje jeho zásady.

Lidé vykonávající osobní asistenci většinou tuto činnost nemají jako hlavní zaměstnání, ale dělají ji v rámci svých volnočasových aktivit při studiu či při své profesi. [24]

Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách asistenci definuje takto: „*Osobní asistence je jeden z druhů komplexní péče o osoby s postižením. Představuje ideální způsob kompenzace postižení, který umožňuje i člověku s velmi těžkým postižením žít doma ve vlastní domácnosti životem, který se co nejvíce blíží běžnému standardu. Je to cesta k důstojné existenci, kdy může občan i s těžkým postižením studovat, pracovat a uplatnit tak své schopnosti.*“ [21]

Osobní asistent je pak v zákoně č. 108/2006 Sb. o sociálních službách definován takto: „*Osobní asistent vykonává pro klienta ty činnosti (nebo s nimi pomáhá), které by klient dělal sám, kdyby mohl, pomáhá mu tedy řešit mnoho životně důležitých situací, které by on sám s ohledem na své postižení nezvládl.*“ [21]

Osobní asistence zahrnuje tyto základní činnosti:

- a) pomoc při zvládání běžných úkonů péče o vlastní osobu, kam spadá pomoc při podávání jídla, pomoc při oblékání, svlékání, pomoc při prostorové orientaci, přesun na lůžko či vozík apod.,
- b) pomoc při osobní hygieně a při použití WC,
- c) pomoc při zajištění běžného chodu domácnosti, kdy jde především o úklid a údržbu domácnosti, dále sem spadá nákup, pochůzky po úřadech apod.,
- d) pomoc při zprostředkování kontaktu se společenským prostředím. [20]

2.6 Pojem rehabilitace

Slovo rehabilitace je odvozeno z latinského *habilitas*, což znamená způsobilost, schopnost a předpony *re-*, což znamená znovu, opět. Jde tedy o znovunavrácení do původního stavu.

Počátky rehabilitace mají své kořeny již v antice, středověku a renesanci. Termín „rehabilitace“ použil v 19. století pro léčebný tělocvik Španěl Buquem y Toro.

K častějšímu užití termínu došlo ve třicátých letech 20. století a vžil se až po 2. světové válce, kdy vysoký počet zdravotně a tělesně postižených, poznamenaných válkou, vyžadoval koncipovaný program, který by jim umožnil zapojit se zpět do společenského a pracovního života.

V současné době je rehabilitace chápána jako činnost upravující orgánový defekt a obnovení narušené funkce. Jde vlastně o odstranění nebo zmírnění funkčních a orgánových defektů a začlenění postižených jedinců zpět do života.

Rehabilitační péče je členěna do čtyř základních složek, kam spadá rehabilitace léčebná, výchovně-vzdělávací, sociální a pracovní a do čtyř složek odborných, kam patří péče technická, psychologická, právní a ekonomická. (Renotierová, 2002, s. 56)

2.6.1 Léčebná rehabilitace

Souvisí s léčbou obsahem a časem. Co se časového hlediska týče, je potřeba začít s léčebnou rehabilitací co nejdříve po odeznění akutního stádia choroby, úrazu či po operačním zásahu.

Cílem léčebné rehabilitace je obnovení původního plně hodnotného zdravotního stavu za co možno nejkratší dobu, nebo alespoň dosažení maximální možné úpravy zdravotního stavu pacienta.

K nejčastějším formám léčebné terapie tělesně postižených patří *Bobathova terapie*, která je určena pro léčbu dětí s dětskou mozkovou obrnou, kdy se zaměřuje na zlepšení celkové pohybové koordinace a vytvoření normálního svalového tonusu.

Dále je to *Petöho terapie* zaměřena na rozvoj praktických dovedností dětí s mozkovou obrnou, kdy se terapie aplikuje u tělesně postižených dětí s normálními intelektovými schopnostmi.

Další formou léčebné terapie je *Vojtova terapie*, která není využívána pouze u dětí a dospělých s dětskou mozkovou obrnou, ale i u dalších onemocnění a tělesných postižení jako je skolióza, dysplazie kyčlí apod. (Renotírová, 2002, s. 57 – 59)

2.6.2 Výchovně-vzdělávací rehabilitace

Výchovně-vzdělávací rehabilitace zajišťuje výchovu a odborné i všeobecné vzdělání, které je zaměřené na přípravu k povolání nejen při trvalém či dlouhodobém postižení hybnosti, ale i dorozumívacích a rozumových schopností.

Cílem je zapojit nemocného a tělesně postiženého jedince do produktivní práce a do společenského prostředí na základě jeho pohybových, zdravotních, dorozumívacích a mentálních schopností. (Renotírová, 2002, s. 59 – 60)

2.6.3 Sociální rehabilitace

Hlavním úkolem této rehabilitace je zajištění pracovního místa nemocným a tělesně postiženým osobám a měla by se podílet na úpravách bydlení či pracoviště a na realizaci dopravy těchto jedinců.

Dalším úkolem sociální rehabilitace je zabezpečení spoluúčasti tělesně postižených na společenském životě prostřednictvím kulturní, zájmové, veřejné a sportovní činnosti. (Renotírová, 2002, s. 60)

2.6.4 Pracovní rehabilitace

Jedná se v podstatě o výchovně-vzdělávací rehabilitaci pohybově postižených, kteří pracovní kvalifikaci dosud nezískali, nebo u kterých se změnila pracovní schopnost v důsledku změny jejich zdravotního stavu.

Pracovní rehabilitace je tvořena ze tří základních složek, a to z výchovného poradenství, přípravy na pracovní uplatnění a ze začlenění do zaměstnání. (Renotírová, 2002, s. 61)

2.6.5 Psychologická rehabilitace

Důležitou součástí komplexní rehabilitace je příznivý psychický stav pohybově postižených osob, který podporuje a ovlivňuje léčbu onemocnění či tělesného postižení.

Zároveň pak ovlivňuje i proces začleňování zpět do pracovního a společenského prostředí.

Předpokladem příznivého psychického stavu je především důvěra v dobrý výsledek léčby, pracovního výcviku a celé rehabilitační péče, což se neobejde bez schopnosti navázání pozitivního psychického kontaktu odborných pracovníků, kteří se na rehabilitaci podílejí. (Renotírová, 2002, s. 61)

2.6.6 Technické služby

S technickými službami se setkáváme ve všech základních složkách komplexní rehabilitace. V léčebné rehabilitaci jsou realizovány ve výzkumu a výrobě protéz, technických pomůcek a prostředků. Ve výchovně-vzdělávací rehabilitaci ve vývoji a výrobě speciálních pomůcek a zařízení pro výchovu a vzdělávání. V pracovní rehabilitaci se s nimi setkáváme v podobě výroby speciálních pracovních nástrojů, pracovních protéz a celkové úpravy pracoviště. V sociální rehabilitaci se pak jedná o odstraňování architektonických a technických zábran a bariér, zajišťování přístupnosti veřejných, kulturních i sportovních zařízení, dopravních prostředků, zřizování nájezdových ploch pro invalidní vozíky atd. (Renotírová, 2002, s. 62)

2.6.7 Právníkové služby

Jedná se hlavně o návrhy právních norem a jejich realizaci, které slouží k zajištění lidských a společenských práv tělesně a zdravotně postižených, k ochraně těchto osob před zneužíváním a zajištění společenské péče. (Renotírová, 2002, s. 62)

2.6.8 Ekonomické služby

Cílem je zajistit organizaci pracovního zařazování osob se změněnou pracovní schopností prostřednictvím zabezpečování provozu chráněných pracovišť a rehabilitačních komplexů, které nabízí jak pracovní uplatnění, tak i bydlení a léčebnou rehabilitaci. (Renotírová, 2002, s. 62)

2.7 Léčba a péče o tělesně postižené

Všechny terapeutické metody jsou zaměřeny na podporu přijatelného rozvoje pohybových kompetencí, ale někdy i na změnu postoje k vlastním problémům.

Patří sem:

Medicínská léčba – je důležitá pro zlepšení či udržení přijatelného stavu v závislosti na typu postižení.

Rehabilitační péče – slouží k dosažení maximálně možného stupně hybnosti, respektive k uchování aktuálního stavu, pokud by existovalo riziko jeho zhoršení.

Kompenzační pomůcky – umožňují dosáhnout určitého stupně pohybové samostatnosti.

Psychoterapeutická péče – je doporučována u starších dětí a dospělých, kteří mají díky svému postižení problémy v kontaktu s ostatními lidmi, v navazování vztahů a začlenění do širšího sociálního prostředí. K tomuto účelu lze využít například behaviorální metody, nedirektivní nácvik sociálních dovedností či skupinovou psychoterapii. Psychoterapeutická péče se zaměřuje především na změnu postoje k vlastním potížím.

Terapeutická práce s rodinou – je velmi důležitá, jelikož pomoc potřebují i ostatní členové rodiny. Zvládnutí dané situace není snadné ani pro ně. Užitečné mohou být svépomocné skupiny rodičů nebo partnerů tělesně postižených, jejichž terapeutický efekt spočívá v podpoře této skupiny, sdílení obdobných problémů, mnohdy i v získání užitečných informací a zkušeností.

Socioterapie – člověku s poruchou hybnosti pomáhá například při hledání bezbariérového bydlení, vhodného zaměstnání apod. V dětském věku je důležitá mimoškolní činnost, kam může spadat podpora různých dostupných aktivit těchto dětí, letních táborů apod. (Vágnerová, 2008, s. 261)

2.8 Rehabilitační zásady

Podle Kábeleho (1992) se v oblasti rehabilitace objevuje několik zásad:

1. *zásada komplexnosti* – vyjadřuje požadavek, aby rehabilitace postižených jedinců byla zajištěna ve všech složkách a oblastech rehabilitace,
2. *zásada jednotnosti* – jde o to, že rehabilitační služby musí být jednotně řízeny a vzájemně koordinovány,
3. *zásada dispenzarizace* – je třeba, aby všichni postižení jedinci byli evidováni a sledováni po celý život, kdy předpokladem k tomu je celoživotní nabídka poradenských a rehabilitačních služeb,
4. *zásada socializace (resocializace)* – složky komplexní rehabilitace musí nutně směřovat k socializaci nebo k resocializaci postižených, k jejich optimálnímu začlenění či znovunavrácení do pracovního a společenského prostředí,
5. *zásada optimálního prostředí* – požaduje zařazování postižených jedinců alespoň na zkušební období do vyšší kategorie výchovně-vzdělávacích zařízení z důvodu možnosti náročnějších podnětů pro jejich mentální, smyslový a pohybový rozvoj,
6. *zásada prevence* – jedná se o nezbytnost předcházet všemi vhodnými preventivními opatřeními vzniku nemocí a smyslových, mentálních a tělesných postižení.

2.9 Cestování zdravotně postižených dopravními prostředky

V současné době patří možnost cestování k důležitým potřebám člověka. Tělesně postižení mají v důsledku svého handicapu cestování znesnadněno, jelikož dopravní prostředek musí být jejich potřebám přizpůsoben. Tím, že mají tělesně postižení možnost cestovat, mají tak možnost se setkat s přáteli, navštívit různé kulturní a společenské akce, a také cestovat do škol či do zaměstnání. Proto je zajištění individuální i hromadné dopravy pro tyto osoby nezbytné.

(Votava a kolektiv, 2003, s. 142)

2.9.1 Individuální doprava

Doprava vlastním automobilem je nejuniversálnější. Osobní automobil pro vozíčkáře musí být upravený pro řízení rukama. Méně běžné je pak řízení jen nohama. Pokud vozíčkář cestuje samostatně, je třeba, aby byl schopen zvládnout přesun z vozíku do auta a zpět. Dále musí také zvládnout naložit do automobilu vozík. Nesmíme zapomenout ani na možnost parkování na vyhrazeném parkovišti s dostatečným prostorem pro nastupování a vystupování. (Votava a kolektiv, 2003, s. 142 – 143)

2.9.2 Městská hromadná doprava

Cestování městskou hromadnou dopravou je pro zdravotně postižené osoby usnadněné tím, že jsou obvykle vlastníky legitimací TP, ZTP či ZTP/P. Tato legitimace jim zaručuje přednostní nárok na sezení, neřeší však přístup od dopravního prostředku. Přesto je určitá část těchto dopravních prostředků přístupná.

(Votava a kolektiv, 2003, s. 143 – 144)

2.9.3 Dálková hromadná doprava

V průběhu posledních let dochází ke zlepšení její přístupnosti. Patří sem:

1. *Autobusy s plošinou*, které jsou ve vlastnictví obvykle některé organizace zdravotně postižených. Dopravní prostředek je speciálně upravený tak, že sedadla jsou odstraněna a tím vznikne dostatečný prostor pro přepravu vozíčkářů. Používají se především pro výlety či nějaké akce organizací.
2. *Autobusy linkové* – jsou zpravidla zcela bariérové. Vozíčkáři buď využijí pomoci svého doprovodu, aby se dostali na sedadlo vyhrazené pro postižené, nebo se musí spolehnout na pomoc od cestujících.
3. *Letadla* – jsou přístupná. Je zde zajištěna asistence při nasedání do letadla, kde je ovšem vozíčkář přesunut na speciální vozík, který projede uličkou v letadle a následně je přesunut na běžné sedadlo. To však při delší vzdálenosti představuje pro vozíčkáře značnou zátěž.
4. *Vlak* – je přístupný jen částečně. Základní údaje o bezbariérovosti nádraží a vagónů s montovanými plošinami jsou uvedeny v jízdním řádu. Vozíčkář si dopravu v těchto vlacích musí však objednat 6 – 30 dnů před plánovanou cestou.

(Votava a kolektiv, 2003, s. 144 – 145)

2.10 Architektonické bariéry

Aby se osoby zdravotně postižené mohli volně pohybovat a cestovat, musí k tomu mít přizpůsobené životní prostředí. Překážky, které jim v tom brání, jsou označovány jako architektonické bariéry, které se liší podle typu postižení.

Místa přístupná pro vozíčkáře jsou označena mezinárodním symbolem přístupnosti⁴. Jedná se o čtverec modré barvy, na kterém je bílou barvou vyznačena osoba sedící na invalidním vozíku, která hledí vpravo.

Místa označená symbolem přístupnosti musí splňovat několik zásad:

1. *Dostatečná šířka dveří a jiných průjezdů* – optimální je šířka 900 mm, bez prahu.
2. *Překonávání vertikálních rozdílů* – pomocí buď běžných, dobře přístupných výtahů, nebo schodišťových výtahů, nebo nájezdů a ramp se sklonem menším než 1:15.
3. *Dostupnost všech ovládacích prvků* – jedná se o vypínače, zámky, otevírání dveří apod. a jejich snadnou manipulaci. Spadá sem také dostupnost polic a skříní z vozíku.
4. *Dostatečný prostor pro zajištění a otáčení vozíku* – konkrétně jde o prostor přede dveřmi, v předsíni a dalších místnostech.
5. *Správná výška ploch, na které se vozíčkář přesouvá* – jedná se o postele, WC, horní okraje vany – obvykle 500 mm.
6. *Dostatečný prostor pro zajištění vozíku* – v tomto případě jde o prostor pod pracovní desku stolu, kuchyňské linky, počítače apod.

V současné době se musí veškeré nové, veřejné přístupné budovy stavět bezbariérové na základě platné vyhlášky.

Došlo i k pokroku v úpravě nájezdů na chodníky a ramp v místech výškových rozdílů. (Votava a kolektiv, 2003, s. 83 – 86)

⁴ Obrázek viz příloha č. 5.

2.11 Památky Vysočiny⁵

2.11.1 Hradý a zámky

Hrad Ledec nad Sázavou

Původně gotický hrad Ledec nad Sázavou byl založen ve 2. polovině 13. století a patří k nejstarším šlechtickým sídlům. V 16. století byl pak přestavěn na renesanční zámek. Je vystavěn na skále ve stejnojmenném městě, ležícím v údolí řeky Sázavy.

V zámku je umístěno Městské muzeum s expozicemi věnovanými historii města a výrobkům řemeslníků na Ledčsku. Návštěvník si zde může prohlédnout i sbírky mincí a papírových platidel, skla, porcelánu, hodin, obrazů či zbraní.

Hrad Lipnice nad Sázavou

Hrad patří k našim největším gotickým hradům a je dominantou Lipnice. Založil ho zřejmě Bernard z Lipnice za účelem chránit obchodní stezku spojující dnešní Havlíčkův Brod a Humpolec. Hradní komplex má tvar protáhlého čtyřúhelníku. Do dnešní doby se zachovala Velká věž, Thurnovský palác, Trčkovský palác, Samsonova věž a část opevnění.

Celý hradní areál je dnes přístupný. Na hradě jsou umístěny i archeologické expozice a malá galerie moderního umění.

Zámek Světlá nad Sázavou

Zámek Světlá nad Sázavou se nachází na levém břehu Sázavy ve stejnojmenném městečku na Havlíčkobrodsku. Základem zámku byla tvrz postavená v roce 1393, jejíž přestavba proběhla v roce 1567. Zámek byl však dokončen až roku 1737. V době napoleonských válek počátkem 19. století sloužil zámek jako nemocnice.

⁵ Celá tato kapitola vychází z knih PERGLER, J. *Kraj Vysočina*. 1.vydání. Praha: Kartografie, a. s., 2004. 158 s. ISBN 80-7011-735-4; PODHORSKÝ, M. *Kraj Vysočina*. 1. vydání v českém jazyce. Praha: Freytag & Berndt, 2003. 152 s. ISBN 80-7316-075-7; SCHEINPFLUGOVÁ, S., NOVÁKOVÁ, M. *Hradý a zámky v Čechách, na Moravě, ve Slezsku*. 3. oprav. vydání. Praha: Olympia, a. s., 1999. 211 s. ISBN 802-733-563-7. Dále pak z elektronického zdroje Atlas Česka [online]. Dostupný z WWW: <http://www.atlasceska.cz>.

Od roku 1949 na světelském zámku sídlí zemědělská škola a část zámku je využívána městem. Od roku 2007 se ve východním křídle nachází Muzeum Světelska, které dokumentuje historii města a jeho okolí a seznamuje návštěvníky s významnými osobnostmi, které se zde narodily. K zámku přiléhá anglický park s rybníky, který byl založen roku 1871.

Zámek Budišov

Zámek Budišov, nalezneme ve stejnojmenné obci. Na místě dnešního zámku stávala od 13. století vodní tvrz, která byla koncem 16. století přestavěna na renesanční zámek. V letech 1715–1744 získal barokní podobu. Součástí zámeckého komplexu je park s rybníky zdobený sochami především od sochaře Alexandra Jelínka.

V zámku sídlí Moravské zemské muzeum, které v prostorách zřídilo depozitáře přírodovědných oddělení. Kromě toho se zde nachází i sbírka našich a exotických obratlovců.

Zámek Červená Řečice

Renesanční zámek tvoří dominantu obce. Vznikl přestavbou biskupského gotického hradu. Největší zajímavostí je opevnění se dvěma baštami a vodním příkopem napájeným z místního rybníka. Areál tvoří šest na sebe navazujících budov. Ty spolu s dvěma věžemi uzavírají dvě nádvoří. Zámek je v současné době v soukromém vlastnictví a je veřejnosti nepřístupný.

Zámek Horní Cerekev

Zámek byl přestavěn z původní vodní tvrze v 17. století a v roce 1713 získal svou dnešní barokní podobu. V současné době je zámek v soukromém vlastnictví, byl zrekonstruován a není běžně dostupný veřejnosti. Je zde ale možnost přístupu na požádání správce.

Zámek Chotěboř

Na místě dnešního barokního zámku stávala dříve tvrz. Zámek nese prvky italské architektury. Součástí zámku je kaple Nejsvětější trojice, která se zachovala v původním

stavu s freskami a bohatou štukovou výzdobou. V interiéru jsou umístěny expozice Městského muzea. K zámku patří také anglický park.

Zámek Jaroměřice nad Rokytnou

Rozsáhlý barokní zámecký komplex tvoří dominantu města a patří k největším a nejmohutnějším zámkům v Evropě. Součástí areálu je kostel sv. Markéty obklopený nádhernými zahradami s kamennými lavicemi a sochami antických božstev.

Zámek Jemnice

Renesanční zámek vznikl v 17. a 18. století přestavbou původního zeměpanského hradu. Nachází se ve stejnojmenném městě na Třebíčsku. Dříve v zámku sídlila armáda. Dnes je z něj chátrající zámek, který je veřejnosti nepřístupný. V okolí zámku se nachází rozlehlý dvacetihektarový park.

Zámek Kamenice nad Lipou

Zámek tvoří hlavní dominantu stejnojmenného města ležícího na Pelhřimovsku. Vznikl přestavbou původního hradu z 13. století. Zámek byl ve 2. polovině 16. století renesančně rozšířen a v letech 1806–1811 byl klasicistně přestavěn. Jeho součástí jsou zbytky pozdně gotických bašt, renesanční nádvoří s arkádami a barokní vstupní věž.

Kolem zámku se rozprostírá rozsáhlý anglický park, který je volně přístupný. Za spolupráce s Uměleckoprůmyslovým muzeem prochází zámek rekonstrukcí. Je zde možnost prohlédnout si expozici uměleckého kovářství a v jednotlivých sálech je umístěn interaktivní program, který umožňuje návštěvníkům vyzkoušet si mechanismy zámků a také uvést do pohybu kovového draka. Další expozici tvoří hračky ze sbírek muzea a v zámku je stálá expozice Minulost a budoucnost o historii zámku a města. Je zde také umístěno Městské muzeum.

Zámek Moravské Budějovice

Renesanční zámek Moravské Budějovice leží v centru a je dominantou města. Vznikl v letech 1666–1672 násilným zabráním staré radnice a čtyř renesančních měšťanských domů. Interiér zámku je vyzdoben štukaturou a zbytky barokních a renesančních maleb.

V současné době v zámku sídlí Muzeum Vysočiny, kde si můžeme prohlédnout expozici zaniklých a zanikajících městských řemesel. Dále je zde expozice věnovaná historii zámku a města a archeologickým nálezům.

Zámek Náměšť nad Oslavou

Zámek vznikl přestavbou gotického hradu, z kterého se do dnešních dob dochovala kruhová věž spolu s částí hradebního zdiva.

Po požáru v roce 1760 byl zámek barokně upraven a došlo ke stržení části původního opevnění. Vzniklý prostor byl využit pro rozšíření parku. Po válce bylo první patro zámku využíváno jako letní sídlo prezidenta Dr. Edwarda Beneše, který zde pobýval pouze v roce 1947.

Na zámku se nachází také velká zámecká knihovna se vzácnými svazky v několika světových jazycích. Kolem zámku se rozprostírá anglický park spolu s rozlehlou oborou, kde je možno vidět mnoho velmi starých stromů, především dubů. Pýchou je tisíc let starý tzv. Žižkův dub pod zámkem, který je nejstarším dubem na Moravě.

Zámek Pacov

Původní tvrz postavena na přelomu 12. a 13. století byla v 16. století přestavěna v renesanční zámek. Část zámku ve 2. polovině 19. století sloužila jako škola a byt pro učitele. V roce 1864 se zde narodil český básník Antonín Sova a před zámkem stojí jeho pomník. V roce 2003 proběhla poslední velká oprava zámku.

V současné době je zámek přístupný pouze příležitostně, využívá se pro pořádání festivalu Pacovský poledník a účastníci tohoto festivalu vytvořili dřevěné sochy, které jsou umístěny v zámeckém parku a na nádvoří. V části zámku sídlí dnes městský úřad.

Zámek Pelhřimov

Zámek se nachází v horní části náměstí vedle kostela sv. Bartoloměje. Původně zde stávala tvrz, která měla zřejmě věžovitou gotickou podobu asi z 15. století, která byla součástí městského opevnění. V roce 1561 město zasáhl rozsáhlý požár a část zámku byla zahrnuta do rozsáhlé renesanční přestavby. V 2. polovině 17. století byl zámek užíván jako radnice a od roku 1849 zde bylo sídlo Okresního soudu.

V zámku jsou instalovány expozice okresního muzea. K nejvýznamnějším exponátům patří iluminovaný utrakvistický kraduál z 15. století, na hedvábí malovaný prapor od Josefa Mánesa a historické kroje.

Zámek Polná

Zámek byl původně gotickým hradem ze 13. století. Koncem 16. století hrad vyhořel a byl přestaven v renesanční zámek. Další požár zámek postihl v roce 1794, s opravami se začalo až v roce 1922.

V současné době v zámku sídlí Muzeum Vysočiny s expozicemi o historii města, hodin, řemesel apod. Kromě zámku jsou expozice umístěny ve Staré škole a barokní lékárně.

Zámek Přibyslav

Na místě renesančního zámku dříve stával gotický hrad založený v 1. pol. 13. století a později i osada, jejíž obyvatelé dolovali v okolí stříbro. V roce 1424 byl vypálen husity a na jeho místě byl v roce 1560 postaven zámek, který byl v 18. století rozšířen. V 19. století zámek získal klasicistní podobu.

V současné době zde má sídlo Hasičské muzeum. Před zámkem stojí od roku 1957 jezdecká socha Jana Žižky, která je zmenšenou kopií pražské sochy od sochaře Bohumila Kafky z roku 1931.

Hrad Roštejn

Jde o goticko-renesanční hrad, který se nachází nedaleko Telče. Dominantou hradu je gotická sedmiboká věž nepravidelného půdorysu, která je vysoká 53 metrů. V současné době celý objekt slouží k prezentaci sbírkového fondu Muzea Vysočiny v Jihlavě. Bývalá obora je státní přírodní rezervací.

Zámek Telč

Zámek vznikl po roce 1550 téměř 30 let trvající přestavbou původně gotického hradu ze 14. století a v současné době patří mezi klenoty moravské renesanční zámecké architektury. Dnes je zámek v rukou Národního památkového ústavu ČR a byl zařazen na seznam světového dědictví UNESCO.

V interiéru si návštěvníci mohou prohlédnout cenný mobiliář a sbírka palných zbraní ze 17. století. V zahradním ochozu se pak nachází galerie malíře Jana Zrzavého a po prohlídce má návštěvník možnost relaxovat ve zdejší zahradě s arkádovou kolonádou či v zámeckém parku anglického stylu.

Zámek Třebíč

Zámek stojí nad levým břehem řeky Jihlavy. Vznikl v 2. polovině 16. století přestavbou benediktinského kláštera. Spolu s bazilikou tvoří viditelnou dominantu města.

V letech 1240–1260 byl původní klášter zcela přestavěn v mohutnou pevnost. Z této stavby je zachována bazilika sv. Prokopa spolu s částí sklepních prostor a obvodního zdiva zámku, dále několik věží a hradní zdi na jižní a východní straně areálu. Na přelomu 17. a 18. století získal zámek svůj dnešní barokní vzhled. Zámek byl naposledy upravován v 50. letech 20. století. Úpravami prošel i zámecký park a byl zlepšen vnější vzhled zámeckého areálu. Od roku 1945 zde sídlí Západomoravské muzeum Třebíč, které je orientované především na historii a přírodu oblasti. Zámek spolu s dalšími památkami města patří pod ochranu UNESCO.

Zámek Třešť

Zámek vznikl v 2. polovině 16. století přestavbou původní tvrze. V roce 1660 byl přestavován a získal barokní vzhled. V 19. století bylo pak zámecké severní křídlo upravováno novorenesančně. Od roku 1984 patří sídlo spolu s přilehlým parkem Akademii věd České republiky. V současné době slouží zámek jako konferenční centrum a hotel pro prázdninové či víkendové pobyty.

Zámek Velké Meziříčí

Zámek byl přestavěn v první polovině 16. století z původně středověkého hradu, který byl vybudován ve 13. století. Po rozsáhlém požáru v roce 1723, který zachvátil město spolu se zámek, byl zámek přestavěn v barokním stylu.

Od roku 1995 je v soukromém vlastnictví a v prostorách zámku sídlí Muzeum Velké Meziříčí, které je členem Asociace muzeí a galerií ČR.

2.11.2 Muzea a galerie⁶

Městské muzeum Polná

Muzeum sídlí v zámku, kde je umístěna expozice „Historické hodiny a vývoj hodinářského řemesla“. Po domluvě s muzeem je možné prohlédnout si expozici „Stará polenská škola“, která je umístěna v památkově chráněné budově v Poděbradově ulici. Expozice dokumentuje historii školství od poloviny 18. století až do konce 19. století. Návštěvník si zde může prohlédnout kompletní vybavení třídy, které pochází z roku 1866.

Muzeum rekordů a kuriozit v Pelhřimově

Muzeum je umístěno v historické Dolní bráně, která byla vystavěna v 16. století jako součást městského opevnění. Muzeum spravuje Agentura Dobrý den a mapuje unikátní výkony českých a světových rekordmanů. Řada z nich je zapsána v České knize rekordů.

Muzeum je díky svému zaměření jediné ve střední Evropě. V pěti patrech lze narazit na mnohá překvapení. Na stěnách je umístěna fotografická expozice, která zachycuje ojedinělé momenty vytvořené v rámci každoročně pořádaného Mezinárodního festivalu kuriozit a rekordů a dalších netradičních akcí pořádaných agenturou.

Muzeum strašidel Pelhřimov

Muzeum nabízí unikátní expozici strašidel, která se vyskytují v legendách a pověstech na Vysočině. Expozice se nachází na náměstí ve sklepních prostorách měšťanského domu. Exponáty jsou vyrobeny převážně z vosku ve své skutečné podobě.

Muzeum vah Humpolec

Muzeum nabízí expozici nejrůznějších druhů vah z celého světa. Je možno si zde prohlédnout více jak 850 kusů vah. Jsou zde váhy kuchyňské, poštovní, průmyslové, na střelný prach, mince a řada dalších.

⁶ Celá tato kapitola vychází z elektronického zdroje Atlas Česka [online]. Dostupný z WWW: <http://www.atlasceska.cz>. Dále pak z elektronického zdroje Turistik [online]. Dostupný z WWW: <http://www.turistik.cz>.

Muzeum Světelska

Muzeum je umístěno v prostorách zámku ve městě Světlá nad Sázavou. Je zde expozice dokumentující historii města včetně zdejšího panství a okolí a některé významné osobnosti, které se zde narodili. Návštěvník si může také prohlédnout expozici místních tradičních řemesel, mezi která patří broušení granátů, sklárství a kamenictví. V současné době je zde umístěna výstava církevních předmětů zapůjčená římskokatolickou farností ve Světlé nad Sázavou.

Městské muzeum Chotěboř

Muzeum se nachází v chotěbořském zámku. Ke stálé expozici patří „Chotěboř očima výtvarných umělců“, kde se objevují různé pohledy na město a jeho okolí v podání výtvarníků různých generací, stylů a technik. K dalším expozicím patří například „Sbírka historických zbraní“, „Obrazárna“, „Sbírka sakrálního umění“. Součástí prohlídky je i zámecká kaple Nejsvětější trojice se štukovou výzdobou stropu a stěn.

Muzeum rakousko-uherského pivovarství – pivovar Dalešice

Muzeum se nachází v pivovaru Dalešice, kde je k vidění část původního zařízení na výrobu piva z 19. a počátku 20. století. K zajímavým exponátům patří funkční parní stroj.

Hasičské muzeum Příbrav

Muzeum je umístěno v zámku Příbrav a je v provozu od roku 1975. Návštěvník zde má možnost se seznámit s hasičskou technikou a moderními protipožárními zabezpečovacími systémy. Na zámku je kromě sbírkové a odborné knihovny také slavnostní a přednáškový sál a několik učeben.

Galerie na půdě Světlá nad Sázavou

Galerii nalezneme ve Světlé nad Sázavou a byla otevřena v roce 2004. Nachází se v půdních prostorách budovy, kde má své sídlo také městská knihovna a informační centrum. V prostorách galerie byly uspořádány výstavy akademických malířů J. Sasky, J. Panušky st., V. Císařovské, ilustrátora V. Zadražila a řady dalších.

Galerie Synagoga Velké Meziříčí

V letech 1995–1996 proběhla památková obnova synagogy a od té doby je synagoga využívána Muzeem Velkého Meziříčí jako výtvarná galerie. Je zde k vidění expozice dokumentující historii a památky Židů ve Velkém Meziříčí.

Galerie výtvarného umění Havlíčkův Brod

Galerie má své sídlo v historickém měšťanském domě ze 14. století a od roku 1965 se specializuje na českou knižní ilustraci, kresbu a grafiku, která vznikla po roce 1918. Při rekonstrukci domu byla nalezena řada archeologických nálezů, které jsou uloženy v muzeu. Galerie obsahuje více jak 7 tisíc uměleckých děl a součástí stálé expozice je i tzv. Uhrovský oltář se sousoším Kalvárie od Ignáce Rohrbacha.

Hliníkárnum Humpolec

Muzeum bylo vybudováno na základě zvýšeného zájmu o osobu Hliník ze známého filmu „Marečku, podejte mi pero!“, kdy řada turistů přijížděla do města hledat stopy po této osobě. Muzeum je rozděleno do několika částí, ve kterých je k vidění sestřih scének z filmu, fotografie, rekvizity z natáčení, dále dokumentace odhalení pamětní desky Hliníkovi v roce 2002 a také ohlasy veřejnosti na Hliníka.

Horácké muzeum Nové Město na Moravě

Muzeum je umístěno v budově bývalé radnice. V průběhu roku je stálá expozice doplňována o nejrůznější výstavy. V období od května do září je ve sklepních prostorech přístupná mineralogická expozice „Paměť kamene“, na dvorku muzea je pak expozice „Vírský mlýnek“, kde je k vidění soubor dřevěných figurek poháněných vodním kolem.

Ke stálé expozici patří například expozice „Historie výroby lyží a lyžování na Novoměstsku“, „Sklářství a železářství na Novoměstsku“ či „Čas generací“.

Městská galerie Hasičský dům Telč

Hasičský dům se nachází na telčském náměstí a patří mezi nejmladší stavby, které se na náměstí nachází. Od roku 2004 je v něm umístěna městská galerie, která svým

návštěvníkům nabízí prohlídku výstav výtvarného umění, fotografií, plastik či uměleckých předmětů z depozitářů muzeí a galerií.

Městské muzeum Ledec nad Sázavou

Muzeum má od roku 1938 své sídlo na ledečském hradu a jeho součástí jsou dvě výstavní místnosti, galerie a depozitář. Návštěvník si zde může prohlédnout stálou expozici ve stylu 30. let 20. století včetně výstavních vitrín. K vidění jsou například výrobky a nástroje zdejších řemeslníků, archeologické nálezy, mince, zbraně a knihy. V galerii jsou pořádány výstavy současných umělců.

Městské muzeum Náměšť nad Oslavou

V muzeu se nyní nachází dvě stálé expozice – „Ateliér fotografa Ondřeje Knolla“ a „Papírníková tiskárna“. Jsou zde k vidění staré fotografické a tiskařské stroje, které pochází z počátku minulého století a dále pak fotografie dokumentující město a jeho okolí.

Muzeum knihy Žďár nad Sázavou

Návštěvník zde má možnost seznámit se s vývojem knižní kultury českých zemí. Jedním z nejcennějších exponátů muzea je faksimile Jenského kodexu z počátku 15. století.

Součástí expozice je i barokní knihovna kapucínského kláštera v Roudnici nad Labem, osobní knihovna českého historika Gelasia Bodnera a knihovna zámku Mladá Vožice.

Dále v expozici muzea uvidíte soubor kubistického nábytku podle návrhů Josefa Gočára a vyřezávaný nábytek umělce Josefa Váchala včetně výstavy jeho grafických prací. Další pozoruhodností je rekonstrukce středověkého scriptoria, tiskárny ze 16. století a ukázky tiskařských strojů.

Muzeum Vysočiny Havlíčkův Brod

Muzeum má své sídlo v tzv. Havlíčkově domě na náměstí, který v letech 1832–1880 vlastnila rodina Karla Havlíčka Borovského. Stálou expozicí muzea je expozice „Po stopách Karla Havlíčka v Německém Brodě“, kde si návštěvník může prohlédnout autentické osobní památky po Karlu Havlíčkovi, jeho rodičích, manželce i dceři.

Muzejní sbírka obsahuje archeologické nálezy, sklo, obrazy, plastiky, rukopisy a vzácné tisky.

Muzeum Vysočiny Jihlava

Muzeum bylo založeno v roce 1892 a v současné době je druhým největším moravským muzeem a významným centrem v oblasti bádání a vlastivědné práce. Muzeum se nachází na náměstí ve dvou architektonicky cenných renesančních domech, které byly pro účely muzea vzájemně propojeny.

Stálá expozice dokumentuje přírodu, historii Vysočiny a dějiny města. Tyto expozice jsou pak doplňovány řadou nejruznějších výstav.

2.11.3 Shrnutí

Jak vyplývá již ze samotného výčtu hradů, zámků, muzeí a galerií, které se na Vysočině nacházejí, o památky tento kraj rozhodně nouzi nemá. A nejedná se zdaleka jen o tyto objekty. Bohužel, víc jak polovina z těchto vybraných památkových objektů nenabízí osobám upoutaným na invalidní vozík volný pohyb po objektu. Což nám ve finále prozradí i samotný marketingový výzkum, který je obsažen v praktické části.

3 Praktická část

Jak jsem již v úvodu uvedla, cílem této práce je zjištění podmínek kraje Vysočina pro osoby pohybující se pomocí kompenzačních pomůcek. K dosažení tohoto cíle bylo zapotřebí využít několik podcílů, mezi které patří zmapování podmínek památkových objektů v kraji pro tuto skupinu tělesně postižených a na základě toho vytvoření nabídky v rámci CR pro tyto osoby.

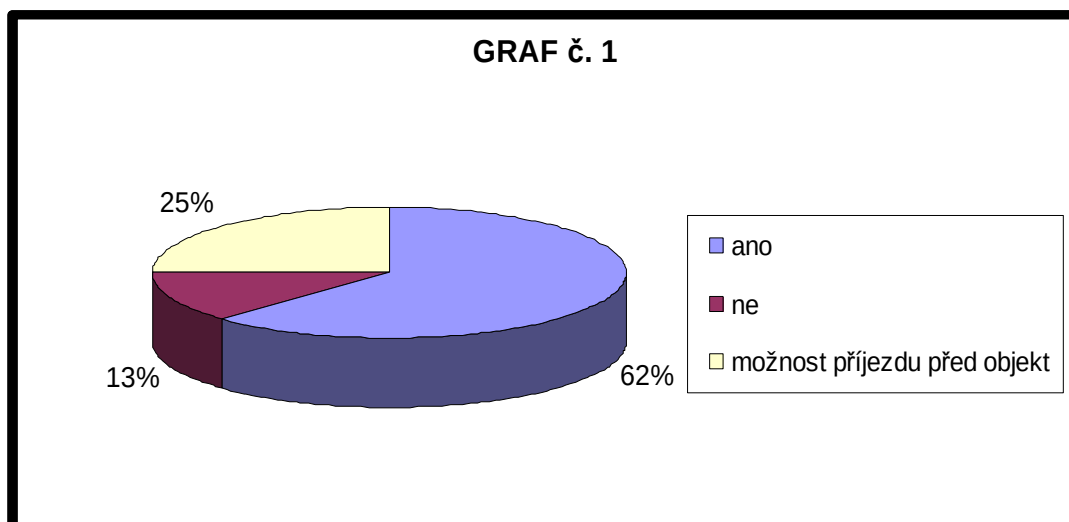
Pro zmapování bezbariérovosti památkových objektů na Vysočině jsem zvolila metodu šetření pomocí dotazníku, který je jedním z nejběžnějších nástrojů pro sběr dat. Dotazník se skládá z 9 otázek s předem uvedenými možnostmi odpovědí. Respondenty jsem kontaktovala prostřednictvím emailu, přičemž kontakty na památkové objekty na Vysočině jsem získala z internetu, a to převážně z jejich webových stránek. Celkem jsem oslovila 41 objektů, z čehož mi odpovědělo pouhých 16. Otázkou zůstává, z jakého důvodu se ostatní objekty rozhodly zaslaný dotazník ignorovat. Nezbyvá než doufat, že ne z toho důvodu, že by jim tato skupina občanů byla lhostejná.

Na základě vyhodnocení dotazníku jsem vytvořila nabídku pro danou skupinu tělesně postižených, což nebyl snadný úkol. Byl zde třeba zohlednit čas, který potřeboval vozičkář na přesun mezi památkovými objekty. Dále pak celková přístupnost objektu pro osoby upoutané na invalidní vozík. V případě výletu v okolí Třebíče, který trvá dva dny, bylo třeba zohlednit také ubytování a vyhledat hotel s bezbariérovým přístupem.

Velice cenný pro mě byl kontakt s panem Jonákem, který je od roku 2002 na invalidním vozíku. Díky němu mi bylo umožněno lépe odkrýt konkrétní problematiku těchto lidí. S panem Jonákem jsem komunikovala jak osobně, tak i prostřednictvím emailové korespondence.

3.1 Vyhodnocení dotazníku

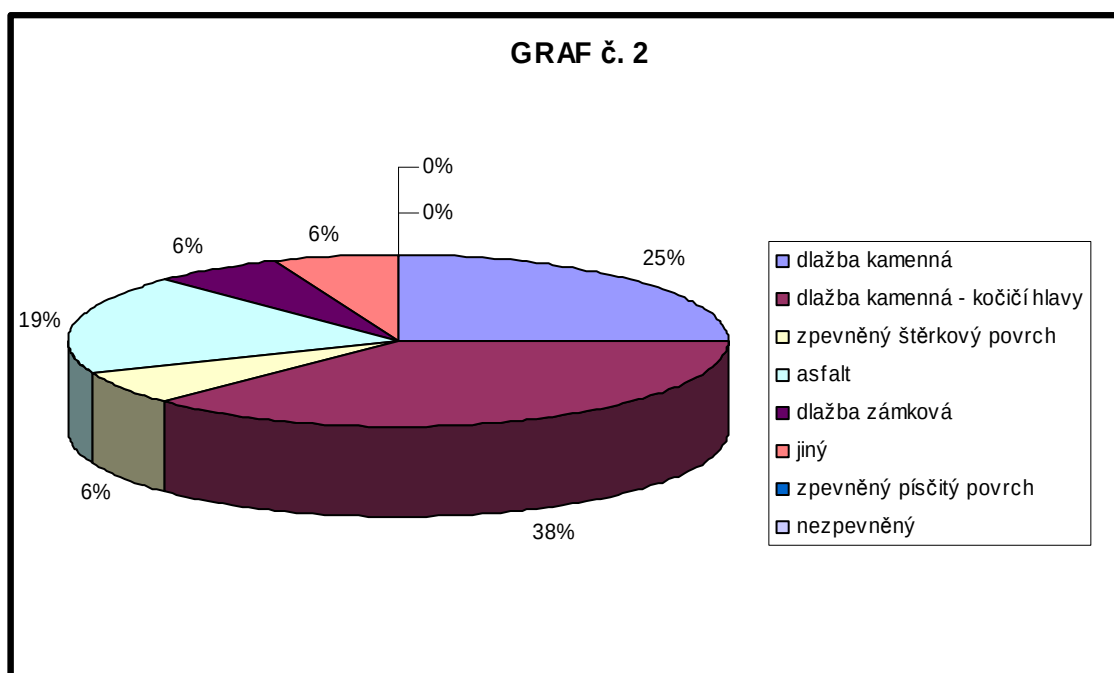
Otázka č. 1: Je před objektem možnost parkování pro vozíčkáře?

zdroj: vlastní

V případě otázky č. 1 měli respondenti na výběr ze tří možností. Z čehož 62 % odpovědělo, že je před objektem možnost parkování pro invalidy. 25 % dotazovaných uvedlo, že na základě dohody je možné zaparkovat přímo před objektem a u 13 % nemá vozíčkář možnost parkování v bezprostřední blízkosti objektu.

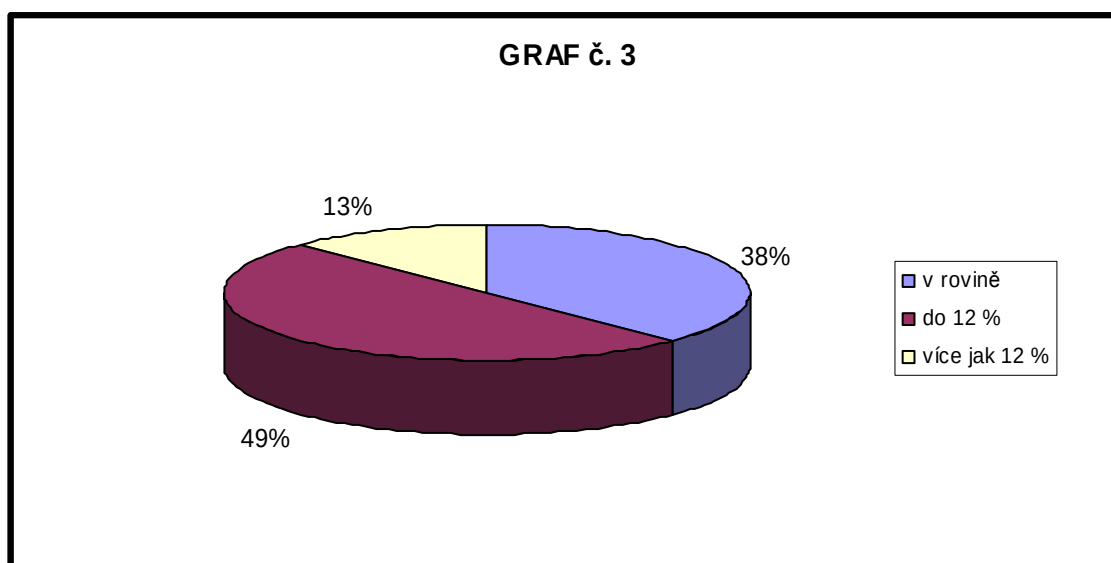
Otázka č. 2: Povrch cesty od parkoviště k objektu je?

zdroj: vlastní

Otázka č. 2 obsahovala 8 možných odpovědí, z čehož nejčastější odpověď byla, že povrch cesty od parkoviště k objektu je tvořen dlažbou kamennou - tzv. kočičími hlavami. A to 38 %. Druhou nejčastější odpovědí byla dlažba kamenná s 25 %. 19 % dotazovaných uvedlo, že povrch cesty k objektu je asfaltový. Po 6 % pak získaly možnosti dlažba zámková, zpevněný štěrkový povrch a jiný povrch než uvedený v dalších možnostech. Odpovědi nezpevněný povrch a zpevněný písčitý povrch nebyly vybrány žádným z dotazovaných objektů.

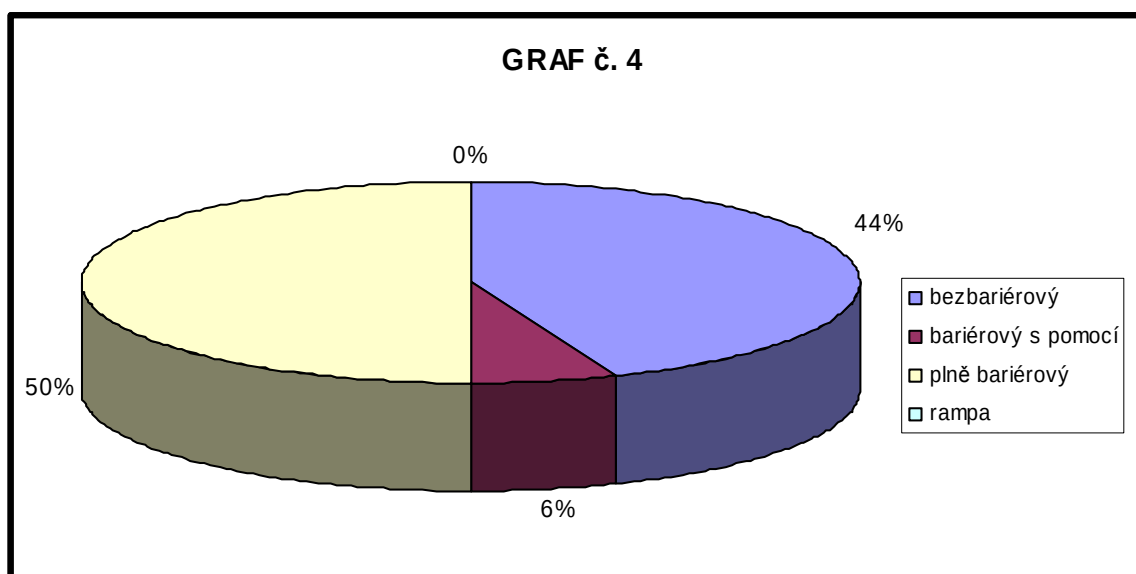
Otázka č. 3: Stoupání od parkoviště ke vstupu do objektu je

zdroj: vlastní

V případě otázky č. 3 měli respondenti výběr ze tří možností. Z odpovědí vyplynulo, že nejčastěji je stoupání od parkoviště ke vstupu do objektu do 12 %. Tuto možnost vybralo 49 % dotazovaných. 38 % respondentů odpovědělo, že povrch k objektu je v rovině a 13 % uvedlo, že stoupání k objektu je více jak 12 %.

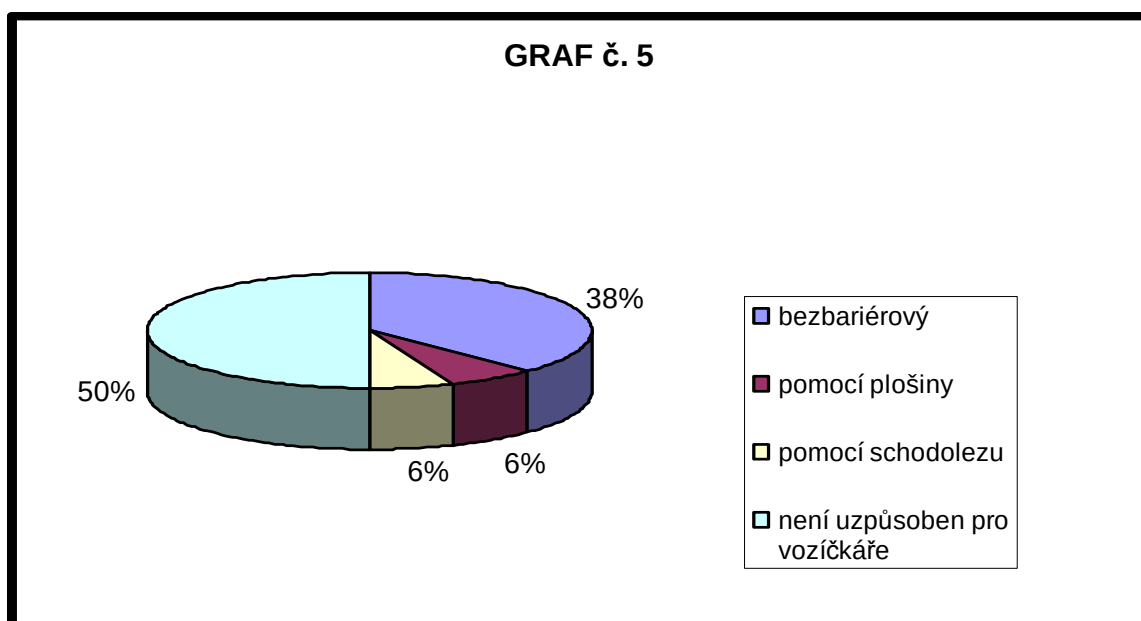
Otázka č. 4: Vstup do objektu je?

zdroj: vlastní

Otázka č. 4 obsahovala 4 možnosti odpovědi, a to vstup do objektu je bezbariérový, bariérový s pomocí, plně bariérový, nebo pomocí rampy. Nejčastěji zvolenou odpovědí byla možnost třetí, kdy vstup do objektu je plně bariérový. Tuto možnost vybrala celá polovina dotazovaných, tedy 50 %. 44 % uvedlo, že vstup je bezbariérový. 6 % respondentů uvedlo, že vstup je bariérový s pomocí. Možnost vstupu pomocí rampy neuvedl žádný z dotazovaných.

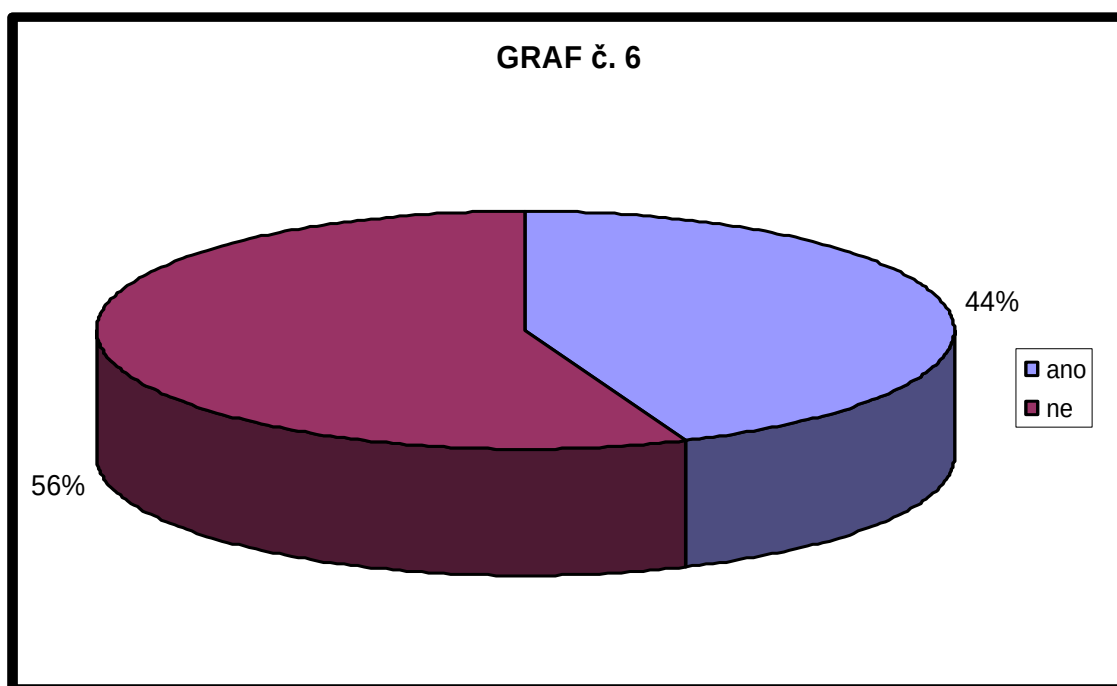
Otázka č. 5: Pohyb po objektu je možný pomocí?

zdroj: vlastní

Z otázky č. 5 vyplývá, že celá polovina dotazovaných objektů nemá interiér uzpůsoben pro pohyb osob upoutaných na invalidní vozík. 38 % respondentů odpovědělo, že pohyb po objektu je bezbariérový. 6 % dotazovaných umožňuje pohyb vozíčkáři po objektu pomocí plošiny. 6 % získala i poslední možnost odpovědi, tedy možnost pohybu po objektu pomocí schodolezu.

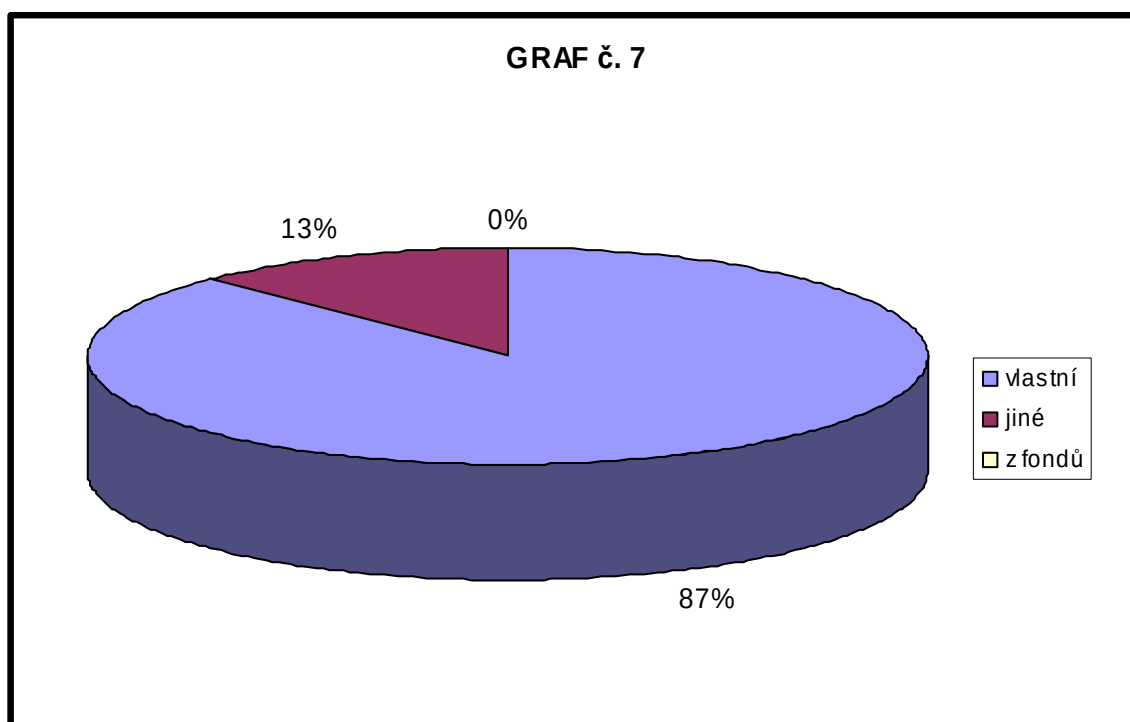
Otázka č. 6: Je v objektu sociální zařízení pro vozíčkáře?

zdroj: vlastní

V případě otázky č. 6 měli respondenti dvě možnosti odpovědi, a to ano či ne. Bohužel 56 % dotazovaných uvedla, že v objektu nemá sociální zařízení pro vozíčkáře. 44 % dotazovaných v objektu toalety pro vozíčkáře zabudovány má.

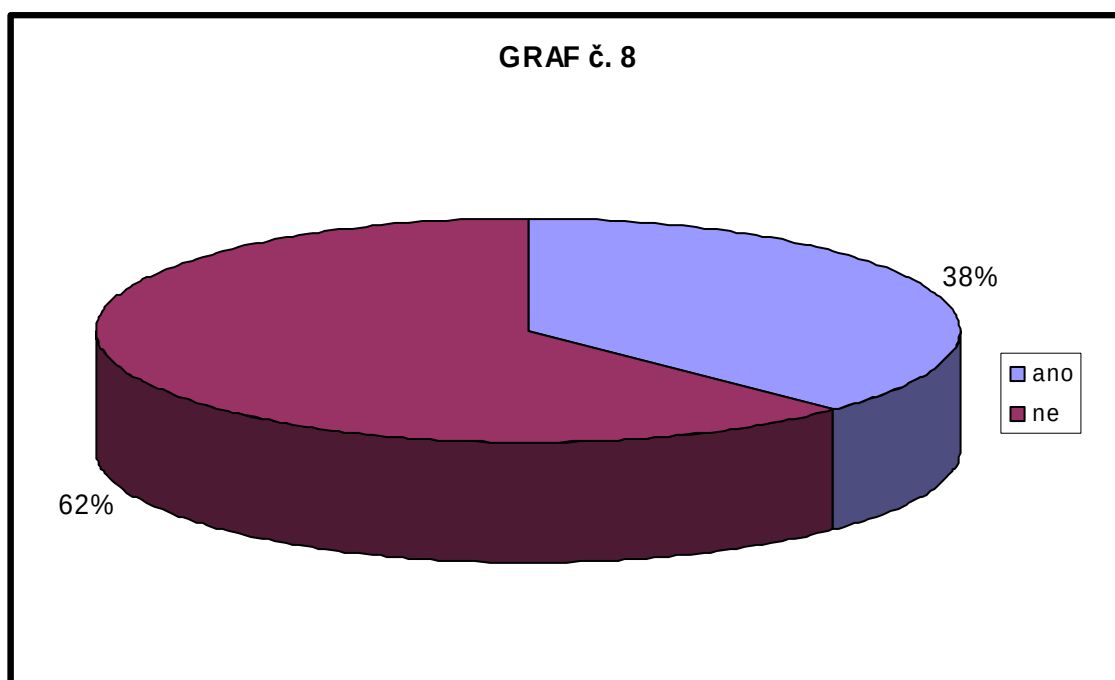
Otázka č. 7: Pro vybudování bezbariérového přístupu jste použili finanční zdroje:

zdroj: vlastní

Na otázku č. 7 z navrácených dotazníků odpověděla rovná polovina respondentů. Zbylá polovina, tedy ta, která není uzpůsobena pro pohyb vozíčkáře v objektu, ponechala tuto otázku bez odpovědi. V převážné většině objekty budují bezbariérový přístup z vlastních zdrojů. Co se týče procentního vyjádření, jde o 87 %. 13 % respondentů uvedlo, že pro bezbariérový přístup využili jiných zdrojů. Z fondů nečerpal žádný z dotazovaných.

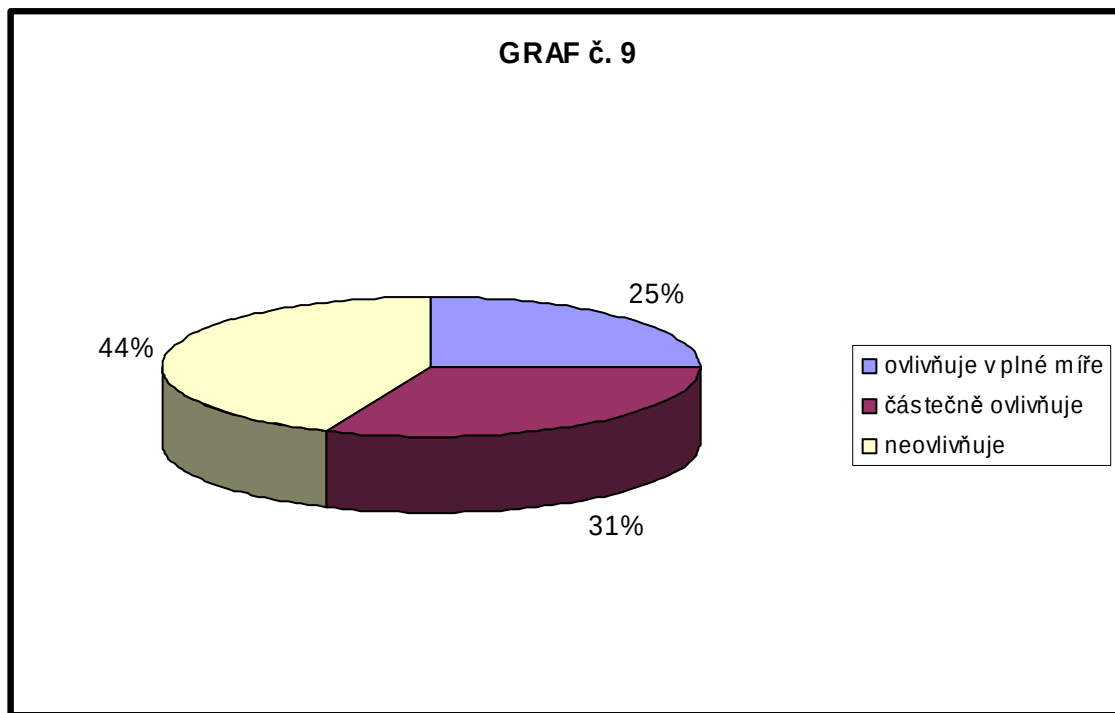
Otázka č. 8: V případě bariérovosti objektu uvažujete o opravě?

zdroj: vlastní

Otázka č. 8, tedy zda objekt, v případě bariérového přístupu, uvažuje o opravě, umožňuje dvě odpovědi - ano či ne. 62 % z oslovených uvedlo, že o opravě neuvažuje. Pouhých 38 % respondentů do budoucna uvažuje o zavedení bezbariérového přístupu v interiéru objektu.

Otázka č. 9: Do jaké míry ovlivňuje možnost zavedení bezbariérových přístupů zákon o státní památkové péči?

zdroj: vlastní

V poslední otázce měli respondenti možnost výběru ze tří odpovědí. 44 % uvedlo, že zavedení bezbariérového přístupu v jejich objektu zákon o památkové péči neovlivňuje. 31 % je zákonem ovlivňováno částečně a 25 % respondentů ovlivňuje státní památková péče, co se zavedení bezbariérovosti objektu týče, v plné míře.

3.2 Vytvoření nabídky CR pro osoby upoutané na invalidní vozík

Na základě vyhodnocení dotazníku jsem došla k nemilému zjištění. Z vyhodnocení vyplývá, že vytvoření nabídky CR pro handicapované osoby pohybující se pomocí kompenzačních pomůcek je velice obtížné.

Dlouho jsem přemýšlela, do jaké oblasti Vysočiny budu výlety směřovat. Nakonec jsem se rozhodla pro vytvoření výletu v Jihlavě, kdy se vozíčkář bude pohybovat pomocí MHD. Informace o spojích jsem čerpala z webových stránek dopravního podniku města Jihlavy.

Další výlet jsem směřovala do okolí Třebíče, kdy se jedná o víkendový pobyt. Vozíčkář v tomto případě využívá osobního automobilu a ubytován bude v hotelu Zlatý kříž, který nabízí pokoj s bezbariérovým přístupem.

3.2.1 Výlet č. 1: Jihlava

Popis výletu:

S využitím trolejbusového spoje BI se vozíčkář z Masarykova náměstí přepraví k zastávce MHD Brněnský kopec. Odtud se pak vydá k areálu Zoologické zahrady. Zde na vozíčkáře čeká první nepříjemnost, a to v podobě terénu, který je v dost špatném stavu. Využití osobního automobilu by v tomto případě bylo o dost jednodušší, jelikož se před ZOO nachází parkoviště s několika parkovacími místy vyhrazenými pro invalidy. Povrch cesty od parkoviště k objektu je pokrytý zámkovou dlažbou a od vstupu k expozicím je pak pevná písčitá cesta. Celý areál je řešen bezbariérově, pouze u některých expozic je třeba využít asistence. ZOO má k dispozici i několik toalet pro vozíčkáře. Po prohlídce následuje malé občerstvení u bufetu, který se v areálu ZOO nachází.

Poté dochází k přesunu na zastávku MHD a přejezd na Masarykovo náměstí. Pohyb po náměstí je bezbariérový, ale terén je dosti nerovný. V případě, že by vozíčkář přijel osobním automobilem, s parkováním by neměl problém. Jak na Horním, tak na Dolním náměstí je možnost parkování pro invalidy. Je zde také možnost průjezdu přes náměstí s označením O1. Od zastávky MHD se přesouváme k Muzeu Vysočiny Jihlava, kde následuje prohlídka. Povrch cesty k objektu je tvořen kamennou dlažbou a stoupání ke vstupu je v rovině. Vstup do objektu je bezbariérový a uvnitř muzea je pohyb možný s využitím schodolezu. V objektu je možnost využití toalety.

Pro zpestření dne je na závěr zařazeno představení v Horáckém divadle. Povrch cesty před divadlem je z betonových dlaždic. Vstup do objektu je bezbariérový. Stejně tak i samotný pohyb uvnitř objektu je bezbariérový. Návštěvník na invalidním vozíku má možnost přístupu do hlediště Velké scény, kde je umístěno místo o šíři dvou sedadel. Dále do hlediště Malé scény, která je umístěna ve druhém podlaží. Přesun je možný pomocí výtahu. S použitím výtahu má pak vozíčkář možnost navštívit kavárnu Premiéra v prvním nadzemním podlaží a také divadelní klub v prvním podzemním podlaží. Co se sociálního zařízení týče, divadlo má k dispozici dvě toalety, které se nachází vpravo a vlevo před vstupem do hlediště Velké scény.

Navštívená místa:

ZOOLOGICKÁ ZAHRADA JIHLAVA

Obr. 1

Kontakt: Březinovy sady 4372/10
586 01 Jihlava

Otevírací doba: duben a říjen : 09:00 – 17:00
květen - září: 08:00 – 18:00
listopad – březen: 09:00 – 16:00

<i>Vstupné:</i> duben a říjen:	dospělí	80,-, děti	40,-
	ZTP a ZTPP dospělí		40,-
	ZTP a ZTPP děti		20,-
květen – září:	dospělí	80,-, děti:	40,-
	ZTP a ZTPP dospělí		40,-
	ZTP a ZTPP děti		20,-
listopad – březen:	dospělí	70,-, děti	35,-
	ZTP a ZTPP dospělí		35,-
	ZTP a ZTPP děti		15,-

Popis: ZOO leží v údolí řeky Jihlávky nedaleko centra města. V areálu jsou vodní plochy, louky, skály a zalesněné svahy.

V ZOO je možné vidět zhruba 150 druhů exotických zvířat, přičemž se specializuje především na chov kočkovitých šelem, plazů a opic. ZOO svým návštěvníkům nabízí tři přístupné pavilony, možnost občerstvení, butik s upomínkovými předměty a dětský koutek. Lákadlem pro návštěvníky je Africká vesnice Matongo. [10]

MUZEUM VYSOČINY JIHLAVA

Obr. 2

Kontakt: Masarykovo náměstí 55
586 01 Jihlava

Otevírací doba: úterý – neděle
09:00 – 12:00 a 12:30 – 17:00

Vstupné: výstavy – plné vstupné 20,-
snížené vstupné 10,-
expoze a výstavy – plné vstupné 40,-
snížené vstupné 20,-

Popis: Muzeum nabízí svým návštěvníkům několik expozic, které jsou doplněny nejrůznějšími výstavami. Co se expozic týče, jedná se například o expoze Dolování stříbra a mincování v Jihlavě, která seznamuje návštěvníky s významnou oblastí a činností v dějinách Jihlavy. Další expozicí je expoze Nerostné suroviny Českomoravské vrchoviny, kde jsou představeny suroviny, které se v této oblasti těžily a stále těží. Expoze Živá příroda Českomoravské vrchoviny nabízí sbírku charakteristických druhů rostlin, hub a živočichů v jejich přirozeném prostředí. Dále zde může návštěvník vidět expozici Chráněná území Jihlavska, Židovská modlitebna, Lapidárium a Krása středověké plastiky.

Z plánovaných výstav na rok 2010 jsou to například: NP Podyjí, Šaty dělají člověka, Sára Saudková – fotografie III., Vladimír Netolička – obrazy, 150 let od založení jihlavského pivovaru a řada dalších. [8]

HORÁCKÉ DIVADLO JIHLAVA

Obr. 3

Kontakt: Komenského 1359/22
586 47 Jihlava

Vstupné: premiéra: přízemí řada 1 až 8: 145,-
přízemí řada 9 až 11: 140,-
I. lóže: 130,- – 145,-
II. lóže: 125,- – 145,-
III. lóže: 120,- – 130,-
přístavek: 130,-

repríza: přízemí řada 1 až 8: 120,-
přízemí řada 9 až 11: 115,-
I. lóže: 105,- – 120,-
II. lóže: 100,- – 120,-
III. lóže: 105,- – 110,-
Přístavek: 105,-

Popis: Horácké divadlo je příspěvkovou organizací, která pořádá kulturní a kulturně společenské akce pro veřejnost, včetně koncertů a výstav. Zajišťuje výrobu a prodej divadelních kostýmů a rekvizit a pro návštěvníky divadla zajišťuje dopravu. [7]

3.2.2 Výlet č. 2: Třebíč a okolí – dvoudenní výlet

Popis výletu - 1. den:

Po příjezdu do Třebíče se nejprve ubytujeme v hotelu Zlatý kříž, který je umístěn na Karlově náměstí. Parkování před hotelem je možné. Je zde dostatek místa, tudíž s vystupováním z vozu není problém. K hotelu vede asfaltový chodník. Vstup do hotelu není omezen žádnou překážkou. Hotel má k dispozici bezbariérový pokoj, který je uzpůsoben potřebám vozíčkáře. Do pokoje je možné dostat se s použitím výtahu, ke kterému vedou tři schody. Ty však nepředstavují žádný problém, jelikož je tu rampa.

Po ubytování se přesuneme k bazilice sv. Prokopa. Jelikož se bazilika nachází v bezprostřední blízkosti hotelu, není třeba přejezdu autem. Povrch k bazilice je částečně dlážděný a částečně šterkový. Při vstupu do baziliky jsou překážkou tři schody, které se však dají zdolat pomocí ližin. Ty jsou k dispozici na ITC Bazilika. Co se bezbariérové toalety týče, nachází se nad bazilikou a vede k ní svahovitá, dlážděná cesta.

Po prohlídce baziliky následuje přesun k Židovské čtvrti. Povrch je však dosti náročný, jelikož všechny uličky mají dlážděný povrch. Vstup do ITC Zadní synagoga znepříjemňují schody, které se však dají překonat opět s použitím ližin. V informačním centru je možnost využití bezbariérové toalety. V židovské čtvrti se také nachází restaurace U dubu, která je bezbariérová, a zde se naobědváme.

S plným žaludkem se přesuneme k autu a můžeme vyrazit ve směru Pivovar Dalešice. Ten se nachází zhruba 20 km od Třebíče. Před pivovarem je možné parkování pro invalidy a cesta od parkoviště k pivovaru je zpevněna kamennou dlažbou, zvanou kočičí hlavy, se stoupáním více jak 12 %. Vstup do restaurace je znemožněn schody, ale na požádání je možnost dostat se to objektu přes sklady. Hotel bezbariérový přístup má. Pro vozíčkáře je přístupné jen nádvoří, v ostatních případech naráží na samé překážky, které brání bezproblémovému pohybu.

Poté následuje návrat do hotelu Zlatý kříž, posezení v hotelové restauraci a odpočinek.

Popis výletu - 2. den:

Po snídani v hotelové restauraci odjedeme na exkurzi do Jaderné elektrárny Dukovany vzdálené 27 km. Před ní je několik míst vyhrazených k parkování pro invalidy a povrch od parkoviště k informačnímu centru je dlážděný. Jak vstup, tak samotný pohyb po informačním centru je bezbariérový. Jedinou nevýhodou zde je nepřítomnost bezbariérové toalety.

Po exkurzi následuje přejezd do Jaroměřice nad Rokytnou, kde je naplánovaná prohlídka zámku. Cesta trvá zhruba 20 minut. Parkování před objektem je bezproblémové, jelikož je zde možnost parkování pro invalidy. Povrch cesty od parkoviště k objektu je po rovině a je asfaltový. Co se vstupu do objektu týče, tak je bezbariérový. Pohyb v objektu je možný jen v přízemí zámku, kde je vozíčkáři zpřístupněna trasa B a C. Přístupné jsou i zámecké zahrady. Využití sociálního zařízení pro vozíčkáře je zde možné.

Poslední zastávkou je zámek v Telči. Po domluvě se správou zámku je možné zaparkovat přímo před zámkem. Povrch cesty směrem od parkoviště k centru kolem hlavní silnice je zpevněný kamennou dlažbou a směrem od parkoviště k centru přes park je povrch písčitý. Pro vozíčkáře je bohužel přístupný jen exteriér, konkrétně zámecká zahrada a nádvoří zámku. Bezbariérová toaleta se nachází na třetím nádvoří, je však uzamčena a je třeba o klíč požádat průvodce či zaměstnance pokladny.

Ubytování:

HOTEL ZLATÝ KŘÍŽ [6]

Obr. 4

Kontakt: Karlovo náměstí 19/13
674 01 Třebíč

Poloha: Hotel se nachází ve spodní části Karlova náměstí a je po rekonstrukci, která probíhala v letech 2000–2004. Pokoje umístěné na východ či západ umožňují nádherný výhled na památky UNESCO, především na baziliku sv. Prokopa a Židovskou čtvrť. Z oken pokojů na jižní straně je výhled na Karlovo náměstí.

Pokoje: Hotel nabízí 33 pokojů s celkovou kapacitou 77 lůžek. Vybavení běžného pokoje zahrnuje postele s nočními stolky, křesla, stolek, šatní skříň, samostatnou koupelnu, toaletu a předsíňku. Apartmá je tvořeno 2 pokoji, kde se nachází manželská postel, 2 další postele, koupelna s vanou a sprchovým koutem, lednice a vybavení jako v běžném pokoji plus obývací stěna. Ve všech pokojích je možné bezdrátové internetové připojení.

<i>Ceník:</i> bez snídaně:	jednolůžkový pokoj	490,-
	dvoulůžkový pokoj	890,-
	třilůžkový pokoj	1200,-
	čtyřlůžkový pokoj	1520,-
	apartmá	1700,-
se snídaní:	jednolůžkový pokoj	570,-
	dvoulůžkový pokoj	1150,-
	třilůžkový pokoj	1440,-
	čtyřlůžkový pokoj	1840,-
	apartmá	1860,-

Navštívená místa – 1. den:

BAZILIKA SV. PROKOPA

Obr. 5

Kontakt: Zámek 1

674 01 Třebíč

Otevírací doba: červen – srpen: po 12:30 – 17:00
út – čt 09:00 – 12:00, 13:00 – 17:00
pá 09:00 – 12:00, 13:00 – 15:00
so, ne 12:30 – 18:00

září, říjen; březen – květen: út – čt 09:00 – 12:00, 13:00 – 17:00
pá 09:00 – 12:00, 13:00 – 15:00
so, ne 12:30 – 17:00

listopad – únor: po 12:30 – 17:00
út – čt 09:00 – 12:00, 13:00 – 17:00
so 12:30 – 17:00

Vstupné: dospělí 40,-
studenti, ZTP, senioři 20,-

Popis: Bazilika sv. Prokopa pochází z 1. poloviny 13. století, kdy byla součástí benediktinského kláštera založeného roku 1101. V roce 2003 byla zapsána na seznam UNESCO a v současné době patří ke klenotům evropského stavitelství. [9]

ŽIDOVSKÁ ČTVRŤ

Obr. 6

Otevírací doba: duben – říjen: po – ne 10:00 – 12:00, 13:00 – 17:00
listopad – březen: út – ne 10:00 – 12:00, 13:00 – 17:00

Vstupné: zadní synagoga: dospělí 40,-
děti, studenti, důchodci 20,-
děti do 6 let zdarma

okruh I (Zadní synagoga, procházka židovskou čtvrtí s průvodcem, zastavení u zajímavých objektů. Délka prohlídky cca 1,5 hodiny.)

dospělí 80,-
děti, studenti, důchodci 40,-

okruh II (Zadní synagoga, procházka židovskou čtvrtí, zastavení u zajímavých objektů, prohlídka židovského hřbitova. Délka prohlídky cca 2 hodiny.)

dospělí 100,-
děti, studenti, důchodci 50,-

Popis: Židovská čtvrť je jedinou památkou mimo území Izraele, která je samostatně zapsaná na seznamu UNESCO. Nejcennější je zde zachování hmotové skladby a historického půdorysu. [11]

PIVOVAR DALEŠICE

Obr. 7

<i>Otevírací doba muzea:</i>	duben – červen,	po – pá	13.00 hod. prohlídka 1. okruhu
	září – říjen		14.00 hod. prohlídka 2. okruhu
		so – ne	prohlídky do 15.00
	červenec – srpen	út – ne	10:00 – 17:00 (každou hodinu)
	listopad – březen	po – ne	13.00 hod. prohlídka 1. okruhu
			14.00 hod. prohlídka 2. okruhu

Návštěva mimo otevírací dobu je možná na základě dohody!

<i>Vstupné:</i>	I. okruh	ZTP/P	zdarma
		děti 6 – 15 let, studenti, důchodci	30,-
		ostatní	50,-
	II. okruh:	jednotné vstupné	100,-
	III. okruh:	jednotné vstupné	300,-

Okruhy: I. okruh – Muzeum rakousko-uherského pivovarství (K vidění je parostrojní výroba piva, starý pivovarský provoz a místo natáčení scény z filmu Postřižiny. Délka prohlídky: 20 – 30 minut, počet osob: 5 – 20.)

II. okruh – Nový provoz (Zde je možno vidět dnešní výrobu piva a středověké sklepy. Délka prohlídky: 30 – 40 minut, počet osob: 5 – 20. Je potřeba předchozí domluva.)

III. okruh – Nový provoz s ochutnávkou piva přímo ve sklepě (K vidění je dnešní výroba piva, středověké sklepy navíc s ochutnávkou piva přímo z tanku. Návštěvník si na památku odnese upomínkovou sklenici. Délka prohlídky: 60 minut, počet osob: 5 – 20. I zde je třeba předchozí domluva.)

[12]

Navštívená místa – 2. den:

JADERNÁ ELEKTRÁRNA DUKOVANY

Obr. 8

Kontakt: Jaderná elektrárna Dukovany
Informační centrum
675 50 Dukovany

Otevírací doba: po - ne 09:00 – 16:00 (letní prázdniny 09:00 – 17:00)
Informační centrum je každé první pondělí v měsíci zavřeno!

Lokalita: Elektrárna se nachází zhruba 30 km jihovýchodně od města Třebíče. V její blízkosti bylo vybudováno na řece Jihlavě vodní dílo Dalešice s přečerpávací vodní elektrárnou a její vyrovnávací nádrž slouží jaderné elektrárně Dukovany jako zásobárna vody.

Historie: Výstavba elektrárny započala v roce 1974 a první reaktorový blok byl uveden do provozu v roce 1985. Poslední blok elektrárny byl uveden do provozu o dva roky později. Stavba probíhala pomocí nejlepší dostupné technologie a modernizace elektrárny probíhá průběžně.

Exkurze: Přímo v areálu elektrárny je otevřeno informační centrum, kde si návštěvník může prohlédnout model aktivní zóny reaktoru v měřítku 1:1, dále pak model kontejneru CASTOR 440, který je určen k ukládání a přepravě použitého paliva a také plány a další informace o výrobě jaderné energie. [13]

ZÁMEK JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU

Obr. 9

Kontakt: Náměstí Míru 1

675 51 Jaroměřice nad Rokytňou

<i>Otevírací doba:</i>	duben a říjen	pouze so, ne a státní svátky	09:00 – 15:00
	květen, červen, září	út – ne	09:00 – 16:00
	červenec, srpen	út – ne	09:00 – 17:00

<i>Vstupné:</i>	trasa A:	plné vstupné	90,-
		školy, studenti, učni, invalidé	60,-
		senioři	65,-
	trasa B:	plné vstupné	60,-
		školy, studenti, učni, invalidé	40,-
		senioři	45,-
	trasa C:	plné vstupné	60,-
		školy, studenti, učni, invalidé	40,-
		senioři	45,-

Popis: Zámek se řadí k nejmohutnějším architekturám 1. poloviny 18. století v Evropě a je jednou z nejnavštěvovanějších památek na Vysočině. Zámek obklopuje zahrada francouzského typu a na druhé straně říčky Rokotné pokračuje část v anglickém stylu. [15]

ZÁMEK TELČ

Obr. 10

Kontakt: nám. Zachariáše z Hradce 1
588 56 Telč

<i>Otevírací doba:</i> duben, říjen:	trasa A	út - ne	09:00 – 16:00
	trasa B		zavřeno
	trasa C	út - ne	09:00 – 16:00
květen – září	trasa A	út – ne	09:00 – 17:00
	trasa B	út – ne	09:00 – 17:00
	trasa C	út – ne	09:00 – 17:00
listopad – březen	trasa A, trasa B		zavřeno
	trasa C	út – ne	10:00 – 15:00

<i>Vstupné:</i> trasa A	plné vstupné	110,-
	děti do 6 let, studenti, ZTP	70,-
	důchodci	80,-
trasa B	plné vstupné	80,-
	děti od 6 let, studenti, ZTP	50,-
	důchodci	60,-
trasa C	plné vstupné	55,-
	děti od 6 let, studenti, ZTP	35,-
	důchodci	40,-

Trasy: trasa A – renesanční sály (přístupná od 1. 4. - 31. 12. 2010)
trasa B – obytné místnosti (přístupná od 1. 5. - . 31. 12. 2010)
trasa C – zámecká galerie (přístupná celoročně) [14]

4. Závěr

Závěrem této práce musím bohužel potvrdit fakt, že problematika, týkající se možností pro lidi s handicapem v rámci cestovního ruchu, je víceméně ignorována. Mé obavy se naplnily, objekty jsou převážně pro tyto handicapované osoby nepřístupné nebo jsou přístupné jen z části. Což je samozřejmě obrovská škoda, jelikož celá Česká republika, Vysočinou nevyjímaje, disponuje velkým množstvím památek, které stojí za to navštívit.

Co mě velice zarazilo, je samotný přístup objektů k této problematice. Z mnou oslovených 41 objektů odpovědělo na uvedený dotazník pouhých 16, což je výrazně alarmující číslo, které již názorně vypovídá o situaci, která je. A zároveň zdůrazňuji, že i těch pouhých 16 objektů, které věnovaly čas odpovědím na dotazník, představují určité překážky, které znemožňují bezproblémový pohyb osobám na invalidním vozíku. Samotné vytvoření zájezdů bylo tedy díky těmto neuspokojivým informacím velice komplikované. Mám tedy pouze 2 typy na výlet a již pouhé 2 výlety bylo velice náročné naplánovat.

Velmi mě irituje, že pro osoby připoutané na invalidní vozík není prakticky v cestovním ruchu místo. Je třeba si uvědomit, že tito lidé jsou běžnou součástí naší společnosti, pouze mají jistý druh handicapu, který by jim však v dnešní, velmi pokročilé době, již neměl bránit v aktivitě, jakou je právě cestování. Je však také důležité zamyslet se právě nad tím, co vedlo subjekty ignorovat uvedený dotazník. Přesněji řečeno, řekla bych, ignorovat ne dotazník, nicméně problematiku, která se týká právě možností pro lidi s handicapem v rámci cestovního ruchu jako takovou.

Co vede subjekty, které podnikají v cestovním ruchu zcela přehlížet tuto problematiku? Zajisté je to v první řadě nedostatek peněz, který pociťuje v dnešní době prakticky každý. A pokud jich je výjimečně dostatek, bezpochyby jsou investovány do úplně jiných oblastí, než je právě zlepšování podmínek pro lidi pohybující se pomocí kompenzačních pomůcek. Což jasně vyplývá z výsledků, které byly zjištěny při vytváření této bakalářské práce.

Tato problematika je značně podceňována a na tyto osoby není brán dostatečný zřetel. Ale zdůrazňuji, že dnešní doba se rozvíjí velmi rychle, je plná pokroků a neustálých novinek, proto by nebylo od věci začít se důsledně a intenzivně věnovat právě rozvoji

lepších podmínek v cestovním ruchu pro lidi pohybující se na invalidním vozíku. Začít by s tím měly pochopitelně subjekty podnikající v cestovním ruchu, jelikož jsme svědky, že v drtivé většině těchto subjektů, se s handicapovanými osobami prakticky nepočítá. A pokud je na ně brán výjimečně zřetel, je to jen v lehké míře.

Je to samozřejmě běh na dlouhou trať, nelze si nalhávat, že se tato problematika vyřeší v blízké době, o tom po mnou získaných informacích velmi pochybuji. Nicméně je třeba na tomto problému začít pracovat a odměnou budou pro subjekty v cestovním ruchu nejen větší tržby, což zní samozřejmě velmi povrchně, ale v první řadě stále více přibývajících a spokojených návštěvníků, o což jde především.

Domnívám se, že tato práce by mohla být jedním z prvních impulsů, který by mohl podpořit integraci osob pohybujících se pomocí kompenzačních pomůcek mezi aktivity nabízené cestovními kancelářemi. Dále by pak mohla podpořit rozvoj podmínek pro lidi s handicapem a přimět tak společnost, aby otevřela oči a začala se tímto problémem vážně zabývat. Pro mě potěšující je fakt, že o mou práci projevily zájem některé objekty, se kterými jsem byla při jejím vypracování v kontaktu. I přesto však musím konstatovat, že mnou odvedená práce je v této problematice zatím jen kapkou v moři. Bohužel.

Seznam literatury

Tištěné publikace

JANČO M.: *Jak dobýt hrad, památky takřka bez bariér*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Ministerstvo kultury České republiky, 2007. ISBN 978-80-87104-09-5.

KÁBELE, F. a kol.: *Somatopedie*. 1. vydání. Praha: Univerzita Karlova, 1993. 242 s. ISBN 80-7066-533-5.

PERGLER, J.: *Kraj Vysočina*. 1. vydání. Praha: Kartografie, a. s., 2004. 158 s. ISBN 80-7011-735-4.

PODHORSKÝ, M.: *Kraj Vysočina*. 1. vydání v českém jazyce. Praha: Freytag & Berndt, 2003. 152 s. ISBN 80-7316-075-7.

RENOTIÉROVÁ, M.: *Somatopedické minimum*. 1. vydání. Olomouc: Universita Palackého, 2002. 86 s. ISBN 80-244-0532-6.

SCHEINPFLUGOVÁ, S., NOVÁKOVÁ, M.: *Hrady a zámky v Čechách, na Moravě, ve Slezsku*. 3. oprav. vydání. Praha: Olympia, a. s., 1999. 211 s. ISBN 802-733-563-7.

SLOWÍK, J.: *Speciální pedagogika*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, a. s., 2007. 160 s. ISBN 978-80-247-1733-3.

VÁGNEROVÁ, M.: *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vydání. Praha: Portál, s. r. o., 2008. 870 s. ISBN 978-80-7367-414-4.

VOTAVA, J. a kol.: *Ucelená rehabilitace osob se zdravotním postižením*. 1. vydání. Praha : Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0708-5.

Elektronické zdroje

- [1] *Zdravotně postižení* [online]. [cit. 2010-02-27]. Dostupný z WWW: <http://zdravotnepostizeni.webovastranka.cz/>
- [2] *Helpnet* [online]. [cit. 2010-02-27]. Dostupný z WWW: <http://www.helpnet.cz>
- [3] *Informační systém Masarykovy university* [online]. [cit. 2010-02-27]. Dostupný z WWW: <http://is.muni.cz>
- [4] *Průvodce* [online]. [cit. 2010-03-01]. Dostupný z WWW: <http://www.pruvodce.com>
- [5] *Region Vysočina* [online]. [cit. 2010-03-22]. Dostupný z WWW: <http://www.region-vysocina.cz>
- [6] *Hotel Zlatý kříž* [online]. [cit. 2010-03-27]. Dostupný z WWW: <http://www.zlatykriz.net/>
- [7] *Horácké divadlo Jihlava* [online]. [cit. 2010-03-26]. Dostupný z WWW: <http://www.hdj.cz/>
- [8] *Muzeum Vysočiny Jihlava* [online]. [cit. 2010-03-26]. Dostupný z WWW: <http://muzeum.ji.cz/>
- [9] *Bazilika sv. Prokopa* [online]. [cit. 2010-03-29]. Dostupný z WWW: <http://www.mkstrebic.cz/>
- [10] *ZOO Jihlava* [online]. [cit. 2010-03-26]. Dostupný z WWW: <http://www.zoojihlava.cz/>
- [11] *Židovská čtvrť* [online]. [cit. 2010-03-29]. Dostupný z WWW: <http://www.mkstrebic.cz/zidovska-ctvrt-trebic.html>
- [12] *Pivovar Dalešice* [online]. [cit. 2010-03-30]. Dostupný z WWW: <http://www.pivovar-dalesice.cz>
- [13] *Jaderná elektrárna Dukovany* [online]. [cit. 2010-03-30]. Dostupný z WWW: <http://www.je-temelin-dukovany.cz>
- [14] *Zámek Telč* [online]. [cit. 2010-04-02]. Dostupný z WWW: <http://www.zamek-telc.cz>

- [15] *Zámek Jaroměřice nad Rokytnou* [online]. [cit. 2010-04-02]. Dostupný z WWW: <http://www.zamek-jaromerice.cz/>
- [16] *Atlas Česka* [online]. [cit. 2010-03-24]. Dostupný z WWW: <http://www.atlasceska.cz>
- [17] *Turistik* [online]. [cit. 2010-03-24]. Dostupný z WWW: <http://www.turistik.cz>
- [18] *Vysočinou na vozíku* [online]. [cit. 2010-02-29]. Dostupný z WWW: <http://www.vysocinounavoziku.ji.cz/>
- [19] *Paraple* [online]. [cit. 2010-03-02]. Dostupný z WWW: <http://www.paraple.cz/>
- [20] *Domov pro mne* [online]. [cit. 2010-04-17]. Dostupný z WWW: <http://www.domovpromne.cz>
- [21] *Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách* [online]. [cit. 2010-04-23]. Dostupný z WWW: <http://www.osobniasistence.cz/>
- [22] *Lokomoční pomůcky* [online]. [cit. 2010-04-23]. Dostupný z WWW: http://www.erilens.cz/reha/lokomocni_pomucky.php
- [23] *Chodítka pro dospělé* [online]. [cit. 2010-04-24]. Dostupný z WWW: http://www.repoplus.cz/fotoalbum/choditka_-berle_-hole/choditka-pro-dospele/101
- [24] *Osobní asistence - příručka postupů a rad pro osobní asistenty* [online]. [cit. 2010-04-23]. Dostupný z WWW: <http://www.cuni.cz /UK-3390.html>
- [25] *Liga vozíčkářů* [online]. [cit. 2010-03-09]. Dostupný z WWW: <http://ligavozick.skynet.cz>
- [26] *Výlety bez bariér* [online]. [cit. 2010-03-16]. Dostupný z WWW: <http://www.aktivnizivot.cz/aktivni-zivot/vylety-bez-barier/>
- [27] *Czech tourism* [online]. [cit. 2010-04-08]. Dostupný z WWW: <http://www.czechtourism.com>
- [28] *Hrady* [online]. [cit. 2010-03-24]. Dostupný z WWW: <http://www.hrady.cz>
- [29] *Dopravní podnik města Jihlava* [online]. [cit. 2010-03-26]. Dostupný z WWW: <http://www.dpmj.cz/www/mambo/index.php>

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 – Logo Zoologické zahrady Jihlava	53
Obrázek č. 2 – Logo Muzea Vysočiny Jihlava	54
Obrázek č. 3 – Logo Horáckého divadla Jihlava	55
Obrázek č. 4 – Logo hotelu Zlatý kříž v Třebíči	58
Obrázek č. 5 – Bazilika sv. Prokopa	59
Obrázek č. 6 – Židovská čtvrť	60
Obrázek č. 7 – Logo Pivovaru Dalešice	61
Obrázek č. 8 – Jaderná elektrárna Dukovany	62
Obrázek č. 9 – Zámek Jaroměřice nad Rokytnou	63
Obrázek č. 10 – Zámek Telč	64

Seznam grafů

Graf č. 1	42
Graf č. 2	43
Graf č. 3	44
Graf č. 4	45
Graf č. 5	46
Graf č. 6	47
Graf č. 7	48
Graf č. 8	49
Graf č. 9	50

Seznam příloh

Příloha č. 1 – dotazník vytvořený pro památkové objekty na Vysočině

Příloha č. 2 – mapa kraje Vysočina

Příloha č. 3 – ukázky kompenzačních pomůcek

Příloha č. 4 – popis mechanického vozíku

Příloha č. 5 – mezinárodní symbol přístupnosti

Příloha č. 1: Dotazník vytvořený pro památkové objekty na Vysočině

Dobrý den,

jsem studentkou Vysoké školy polytechnické v Jihlavě, obor cestovní ruch. V současné době studuji poslední semestr, tudíž mám před sebou závěrečné zkoušky a obhajobu bakalářské práce. Téma mé práce zní „Podmínky v kraji Vysočina v rámci ČR pro osoby pohybující se pomocí kompenzačních pomůcek.“

Rozhodla jsem se zaměřit na Vysočinu, zmapovat zde přístupnost památek pro vozíčkáře a na základě toho pro tyto osoby vytvořit několik jednodenních výletů.

Tímto bych Vás ráda požádala o vyplnění níže uvedeného dotazníku, který mi umožní tento cíl práce zrealizovat. Předem velice děkuji za Váš čas a ochotu.

S pozdravem

Iveta Moravcová

DOTAZNÍK

1. Je před objektem možnost parkování pro vozíčkáře?

- a) ano
- b) ne
- c) ne, ale je zde po domluvě možnost příjezdu k objektu, upřesněte

2. Povrch cesty od parkoviště k objektu je:

- a) asfalt
- b) dlažba zámková
- c) dlažba kamenná
- d) dlažba kamenná – tzv. kočičí hlavy
- e) zpevněný písčitý povrch
- f) zpevněný štěrkový povrch
- g) nezpevněný, popis
- h) jiný

3. Stoupání od parkoviště ke vstupu do objektu je:

- a) v rovině
- b) do 12%
- c) více jak 12%

4. Vstup do objektu je:

- a) bezbariérový – překážka o výšce max. 2,5 cm
- b) bariérový s pomocí – překážka 2,5 cm – 15 cm, jeden schod
- c) rampa, sklon %
- d) plně bariérový – více schodů

5. Pohyb po objektu je možný pomocí:

- a) bezbariérový
- b) pomocí plošiny
- c) pomocí schodolezu
- d) není uzpůsoben pro vozíčkáře

6. Je v objektu sociální zařízení pro vozíčkáře?

- a) ano – šíře dveří cm: výška mísy cm: prostor vedle mísy m: madla – ano;
ne
- b) ne

7. Pro vybudování bezbariérového přístupu jste použili finanční zdroje:

- a) vlastní
- b) z fondů
- c) jiné

8. V případě bariérovosti objektu uvažujete o nápravě?

- a) ano
- b) ne

9. Do jaké míry ovlivňuje možnost zavedení bezbariérových přístupů zákon o státní památkové péči?

- a) ovlivňuje v plné míře
- b) částečně ovlivňuje
- c) neovlivňuje

Příloha č. 2 – mapa kraje Vysočina

Příloha č. 3 – ukázky kompenzačních pomůcek

Obrázek č. 1: invalidní vozík

Obrázek č. 2: Hole a berle

Obrázek č. 3: Chodítko

Příloha č. 4 – popis mechanického vozíku

popis vozíku

